

Laamanen Kaisa ja Tanninen Iina-Maria

PEDAGOGISEN DOKUMENTOINNIN TOIMINTAMALLI

Juvan varhaiskasvatus, päiväkoti Apila

Opinnäytetyö

Sosionomi

Sosiaaliala

2021

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi
Tekijä/Tekijät	Laamanen, Kaisa ja Tanninen, Iina-Maria
Työn nimi	Pedagogisen dokumentoinnin toimintamalli Juvan varhaiskasvatus, päiväkotiki Apila
Toimeksiantaja	Päiväkotiki Apila
Vuosi	2021
Sivut	61 sivua, liitteitä 14 sivua
Työn ohjaaja(t)	Seija Nissinen

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön aiheena on pedagoginen dokumentointi ja sen kehittäminen juvalaisessa päiväkotiki Apilassa. Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen sekä kehittämisen keskeinen työmenetelmä, joka on suomalaisessa varhaiskasvatuksessa melko uusi, eikä sen toimintakulttuuri ole vielä vakiintunut. Opinnäytetyö on tehty parityönä ja toteutettu toiminnallisena opinnäytetyönä. Opinnäytetyön työelämäkumppanina toimii Juvan kunnan uusi päiväkotiki Apila. Työelämäkumppanille nousi tarve kehittää pedagogista dokumentointia uuden päiväkodin aloittaessa toimintansa tammikuussa 2021.

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää uuden päiväkotiki Apilan pedagogisen dokumentoinnin käytänteitä. Tarkoituksena on tuottaa päiväkodin varhaiskasvatushenkilöstölle pedagogisen dokumentoinnin toimintamalli sekä yhtenäistää pedagogisen dokumentoinnin toimintakulttuuria. Opinnäytetyön aineisto kerättiin koko henkilöstölle suunnatulla kehittämiskyselyllä, jonka tarkoituksena oli kerätä hyviä käytänteitä pedagogiselle dokumentoinnille sekä kartoittaa henkilöstön käsityksiä pedagogisesta dokumentoinnista. Kehittämiskysely koostui avoimista kysymyksistä. Kysely jaettiin sekä kerättiin nimettöminä kirjekuorissa. Kerätty aineisto analysoitiin teemoittelemalla.

Kehittämiskyselyn tulokset osoittivat, että Apilan henkilöstölle lapsen näkökulman näkyväksi tuominen on keskeisintä pedagogisessa dokumentoinnissa ja että pedagogisessa dokumentoinnissa lasten ja huoltajien osallisuus nähtiin tärkeänä. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat, kuvien ottaminen ja blogin tekeminen olivat henkilöstölle käytetyimmät pedagogisen dokumentoinnin toteuttamismuodot. Valokuvien ottaminen, havainnointien kirjaaminen ja näiden hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä nousivat kehittämiskyselystä myös esiin. Toiveina toimintamallille olivat selkeys, helppolukuisuus sekä yhtenäinen runko toteuttaa pedagogista dokumentointia uudessa päiväkodissa.

Kehittämiskyselyn tulosten ja teoretiedon pohjalta tuotettiin pedagogisen dokumentoinnin toimintamalli päiväkotiki Apilan henkilöstön käyttöön. Vaikka toimintamalli kehitettiin Apilan henkilöstölle, toimintamallia voivat hyödyntää kaikki varhaiskasvatuksen parissa työskentelevät henkilöt.

Asiasanat: varhaiskasvatus, varhaiskasvatuksen perusteet, varhaiskasvatuk-
sen pedagogiikka, pedagoginen dokumentointi

Degree	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Laamanen Kaisa and Tanninen Iina-Maria
Thesis title	Kindergarten Apila's operating model for pedagogical documentation Juva's early childhood education
Commissioned by	Kindergarten Apila
Time	2021
Pages	61 pages, 14 pages of appendices
Supervisor	Seija Nissinen

ABSTRACT

The subject of this thesis is pedagogical documentation and its development in the kindergarten Apila at Juva. Pedagogical documentation is a key working method in the planning, implementation, evaluation and development of early childhood education, which is relatively new in Finnish early childhood education and its operating culture has not yet been established. The thesis was written as a pair and implemented as a functional thesis. The new kindergarten in the municipality of Juva, Apila, is the working life partner of the thesis. The need for the working life partner to develop pedagogical documentation arose when the new kindergarten started operating in January 2021.

The aim of the thesis was to develop the practices of pedagogical documentation in the new kindergarten Apila. The purpose was to produce an operating model for pedagogical documentation for the early childhood education personnel of the kindergarten and to unify the operating culture of pedagogical documentation. The material of the thesis was collected with a development survey aimed at the entire personnel, the purpose of which was to collect good practices for pedagogical documentation and to map the personnel's perceptions of pedagogical documentation. The development survey consisted of open-ended questions. The questionnaire was distributed and collected anonymously in envelopes. The collected material was analyzed thematically.

The results of the development survey showed that bringing the child's perspective to the attention of Apila's personnel is central to pedagogical documentation and that the involvement of children and guardians was seen as important in pedagogical documentation. Personnel's most used ways to implement pedagogical documentation were taking pictures, making a blog and writing early childhood education plans.

In the development of activities, taking photographs and documentation of observations emerged also from the survey. Clarity, ease of reading and consistency in implementing pedagogical documentation in the new kindergarten were the wishes that were brought up for the operating model.

Based on the results of the development survey and theoretical information, an operating model of pedagogical documentation was produced for the use of the Apila kindergarten personnel. Although the operating model was developed for Apila's personnel, the operating model can be used by all people working in early childhood education.

Keywords: early childhood education, basics of early childhood education, pedagogy of early childhood education, pedagogical documentation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	8
2	VARHAISKASVATUS	9
2.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	9
2.2	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka.....	10
2.3	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	12
2.4	Osallisuus	13
2.5	Havainnointi.....	15
3	PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI	16
3.1	Pedagogisen dokumentoinnin juuret: Reggio Emilia pedagogiikka.....	18
3.2	Aiempi tutkimustieto.....	20
3.3	Dokumentoinnista pedagogiseen dokumentointiin.....	21
3.4	Pedagogisen dokumentoinnin prosessi	22
4	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS	24
4.1	Opinnäytetyön työelämäkumppani päiväkoti Apila.....	24
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	25
6	TOIMINTAMALLIN KEHITTÄMINEN JA TYÖVAIHEET	29
6.1	Tarve ja ideointi	30
6.2	Tiedonkeruu- ja toteutusvaihe	31
6.3	Analysointivaihe.....	33
6.4	Toimintamallin luonnos	35
6.5	Toimintamallin viimeistely	36
7	PÄIVÄKOTI APILAN PEDAGOGISEN DOKUMENTOINNIN TOIMINTAMALLI	37
8	POHDINTA	38
8.1	Prosessin pohdintaa	38
8.2	Luotettavuus ja eettisyys	40

8.3	Tuotoksen pohdintaa	42
8.4	Hyödynnettävyys ja jatkokehittämissuhteet	43
LÄHTEET.....		44

LIITTEET

Liite 1. Informointikirje

Liite 2. Kehittämiskysely

Liite 3. Toimintamalli

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä esittelemme uuden pedagogisen dokumentoinnin toimintamallin kehittämisen työelämäkumppanillemme Juvan päiväkotia Apilalle. Opinnäytetyömme aihe, pedagoginen dokumentointi, alkoi muodostua omien harjoittelujemme ja opintojemme pohjalta heränneeseen kiinnostukseen. Pedagoginen dokumentointi nostetaan myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa keskeiseksi työmenetelmäksi ja -välineeksi suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 37.)

Aiheena ja toimintamuotona pedagoginen dokumentointi on uusi ja sen toimintakulttuuri on vasta kehittymässä suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Lainvelvoittamaksi työmenetelmäksi pedagoginen dokumentointi tuli vasta uuden varhaiskasvatustlain myötä vuonna 2018. Varhaiskasvatuksen perusteissa veloitetaan ja edellytetään toteuttamaan pedagogista dokumentointia. Tämä on aiheuttanut muutoksen varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa pedagogisen dokumentoinnin suhteen ja se etsii vielä paikkaansa varhaiskasvatuksen kentällä, eikä henkilöstö osaa hyödyntää pedagogisen dokumentoinnin mahdollisuuksia käytännössä. (Airas & Jussila 2019, 7–8, 27–28.)

Tämän saman huomasimme työskennellessämme varhaiskasvatuksessa, mikä vahvisti kiinnostusta aiheeseen ja halusimme opinnäytetyössämme perehtyä pedagogiseen dokumentointiin tarkemmin sekä ymmärtää sen käytännön toteuttamista varhaiskasvatuksessa. Näiden pohdintojen kautta lähdimme tekemään ja ideoimaan opinnäytetyötämme. Saimme työelämästä yhteistyökumppanin, jolla oli tarve kehittää pedagogisen dokumentoinnin käytänteitä. Toteutimme opinnäytetyön toiminnallisena opinnäytetyönä, jossa aineiston keruu tehtiin varhaiskasvatushenkilöstölle osoitetulla kehittämiskyselyinä.

Opinnäytetyömme työelämäkumppani on Juvan kunnan varhaiskasvatus ja kunnan uusi, tammikuussa 2021 toimintansa aloittanut päiväkotia Apila. Uudelle päiväkodille ei ollut vielä kehittynyt yhtenäistä pedagogisen dokumentoinnin toimintakulttuuria. Opinnäytetyömme tavoitteena on kehittää uuden

päiväkoti Apilan pedagogista dokumentointia sekä sen käytänteitä ja tarkoituksena tuottaa päiväkodille pedagogisen dokumentoinnin toimintamalli.

2 VARHAISKASVATUS

Opetushallituksen (s.a.a) mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka koostuu lapsen tavoitteellisesta sekä suunnitelmallisesta kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta. Varhaiskasvatuksessa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatusta ohjaa muun muassa varhaiskasvatuslaki (540/2018), jossa säädetään varhaiskasvatuksen tuottamisesta ja järjestämisestä, lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta. Lakia sovelletaan niin päiväkotitoimintaan kuin perhepäivähoidon, joita järjestävät tai tuottavat kunnat, kuntayhtymät ja yksityiset palveluntuottajat. Tämän lisäksi lakia voidaan osittain soveltaa avoimen varhaiskasvatustoiminnan järjestämiseen ja tuottamiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a.)

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja näin ollen myös tärkeä vaihe lapsen oppimisen ja kasvun polulla. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodissa sekä perhepäivähoidossa tai avoimena varhaiskasvatustoimintana eli esimerkiksi leikki- ja kerhotoimintana. Jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen ja lapsen huoltajat päättävät lapsen osallistumisesta siihen. Varhaiskasvatus toteutetaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa, ja se myös tarjoaa tukea kasvatustyöhön sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa opiskeluun sekä työelämään. Varhaiskasvatus tukee lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. Se myös ehkäisee lasten syrjäytymistä sekä edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 14.)

2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on normina noudatettava asiakirja varhaiskasvatuksessa, joka tuo varhaiskasvatustuksen käytännön tasolle ja määrittää varhaiskasvattajien toimintaa. Varhaiskasvatusta toteutetaan Opetushalli-

tuksen antaman valtakunnallisen määräyksen eli Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan. Myös lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan perustuen samaan asiakirjaan. Lähtökohtana varhaiskasvatussuunnitelman perusteille ovat lasten kasvuympäristön sekä varhaiskasvatuksen toimintaympäristön muutokset. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on ohjata ja tukea varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista sekä kehittämistä. Se myös edistää yhdenvertaisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä sisällöistä ja tavoitteista, monialaisesta yhteistyöstä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen huoltajien välisestä yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7–8.)

2.2 Varhaiskasvatuksen pedagogiikka

Karilan mukaan varhaiskasvatuksen pedagogiikka on käytännön toimintaa, joka todentuu lasten ja aikuisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä arjen kulttuurisissa käytännöissä. Pedagogiikka rakentuu kolminaisuuden ympärille, johon kuuluvat kiinteästi toisiinsa nivoutuneet kasvatus, hoito ja opetus. Käytännössä pedagogiikka ilmenee kaikissa päivän tilanteissa. Lasten arki tulisi rakentaa kokonaisuudessaan niin, että se tukee varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja varhaiskasvatuslaissa esitettyjä arvolähtökohtia, painotuksia sekä tavoitteita. Ratkaisevaa ei ole itse toiminta, vaan se mitä toiminnassa tapahtuu. Tässä yhteydessä voidaankin nostaa esille pedagogisen toiminnan tavoitteellisuus. (Nyt on pedagogiikan aika s.a., 9–10.)

Ahonen ja Roos teoksessaan *Iloa ja oivalluksia!* (2019, 12–13) mainitsevat pedagogiikan olevan suomalaisen varhaiskasvatustyön ydinkäsite. Käsite määrittää, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan sekä millaisena lapsi ja hänen oppimisensa käsitetään. Pedagogiikka perustuu käsitykseen lapsesta, lapsuudesta ja oppimisesta sekä määriteltyn arvoperustaan. Pedagogiikka perustuu monitieteisiin, erityisesti kasvatus- sekä varhaiskasvatustieteelliseen tietoon, jota johdetaan ammatillisesti. Ammattihenkilöt toteuttavat tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa lasten hyvinvoinnin sekä oppimisen toteutumiseksi.

Pedagogiikka näkyy varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa ja oppimisympäristöissä sekä opetuksen, kasvatuksen ja hoidon kokonaisuudessa. Pedagoginen asiantuntemus sekä henkilöstön yhteinen ymmärrys lasten oppimista ja hyvinvointia edistävästä tavoista ovat edellytyksiä pedagogiikan painottumiselle varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 22.) Pedagogiikka nähdään siis ammatillisesti johdettuna ja ammattihenkilöstön toteuttamana tavoitteellisena ja suunnitelmallisena toimintana, joka perustuu arvoihin sekä tietoon. Mikäli jokin edellä mainituista elementeistä puuttuu, emme voi puhua pedagogisesta toiminnasta tai sen toteuttamisesta. (Ahonen & Roos 2019, 13.)

Kehityopsykologia ja oppimisteoreettinen perusta on ollut Kronqvistin (2020, 10–12, 21–22) mukaan valtakunnallisen Varhaiskasvatuksen perusteiden arvopohja. Kehityopsykologia on ollut viime vuosiin saakka vahvasti varhaispedagogiikan taustalla. Esille on tullut myös uusi kehityopsykologinen orientatio, jossa lapsen yksilöllinen ja kasvuympäristöön liittyvä näkemys otetaan huomioon. Lapsen toimijuus tunnistetaan. Lapsi kuuluu kiinteästi siihen, jossa hän elää ja kasvaa ja omaksuu taitonsa, arvonsa sekä kulttuuriset mallinsa. Oppimiskäsitys on myös muovautunut, eikä sitä enää nähdä pelkästään virallisiin tilanteisiin liittyvänä, vaan oppimista tapahtuu jokapäiväisessä elämässä, arkitilanteissa, kuten lapsen harrastuksissa, kotona ja vertaisryhmissä, varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen teoreettista sekä pedagogista pohjaa ohjaa tieto varhaisen oppimisen ja kehityksen merkityksestä ja on tärkeää, että varhaiskasvatuksessa tuetaan pienten lasten kasvattamista yhteisöllisyyteen, autetaan lasta hänen lähiryhmässään tuntemaan olonsa turvalliseksi ja luottamaan itseensä, jolloin lapsi oppii suhtautumaan oppimiseen rohkeasti. Lapsilähtöinen, suotuinen ympäristö, joka ottaa huomioon lapsen yksilöllisyyden sekä temperamentin ja tarjoaa leikille ja oppimiselle tilaa, edistää pienen lapsen myönteistä ja positiivista sosiaalista kehitystä sekä varhaista oppimista.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 36–37) varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta sekä sen toteuttaminen kuvataan kokonaisvaltaiseksi. Tavoitteena on edistää sekä lasten hyvinvointia että oppimista ja laaja-alaista

osaamista. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen sekä hoidon kokonaisuuden ja se toteutuu lasten sekä henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteisessä toiminnassa. Lasten ja henkilöstön yhdessä ideoima, lasten omaehtoinen sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan.

Lapsen näkökulman esiintuominen painottuu niin kotimaisessa kuin kansainvälisessä varhaiskasvatustutkimuksessa. YK:n lapsen oikeuksiin on myös kirjattu, että lasta tulee kuulla häntä koskevista asioista, johon myös varhaiskasvatuksen pedagogiikka tähtää. Tällä hetkellä suomalainen julkinen varhaiskasvatustyö painottaa toimintansa elinikäisen kasvatuksen ja koulutuksen jatkumona. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka rakentuu osana omassa ajassa, jossa haasteet ja vaatimukset muuttuvat, jolloin varhaiskasvatuksen pedagogiset käytännöt vaativat jatkuvaa kehittämistä, ajassa elämistä. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten tulee löytää uusia tapoja tukea lasten sekä lapsiryhmien oppimista. Lähtökohtana tulee aina kuitenkin olla lapsuuden merkityksen ymmärtäminen, lapsen ainutlaatuisuus sekä lapsen tunteminen kokonaisuudessaan. Lapset ovat oman elämänsä aktiivisia rakentajia ja heidän olemisensa rakennetaan vuorovaikutuksessa sosiokulttuurisen ympäristön kanssa ja tämä ajatus on varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan perusta. (Lipponen ym. 2013, 176–179, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 19–20.)

2.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Rintakorven & Vihmari-Henttosen (2017, 32–33) mukaan lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tulee perustua lapsen omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan eli vasuun. Lapsen etu ja tarpeet ovat kaiken lähtökohtana ja pedagogisen toiminnan pohjana lapsen yksilöllisessä varhaiskasvatussuunnitelmassa. Vasuun kirjataan varhaiskasvatustavan velvoittamana tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi lapsen hyvinvointia, kehitystä sekä oppimista tukevalla tavalla. Lapsen tuen tarve, tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttaminen kirjataan suunnitelmaan. (Ahonen 2017, 22–23.)

Vasun laatimisesta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä lapsen vanhempien tai muiden huoltajien kanssa. Laadittaessa lapsen omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa on selvitettävä lapsen oma mielipide. Vasukeskusteluiden tarkoituksena tulisi saada esiin lapsen ääni ja oma näkemys hänen maailmastaan. Lapsen osallisuuden kannalta hänen omien ajatuksiensa ja näkemysten kuuleminen on hyvin tärkeää. Osallisuuteen liittyy myös hyvin vahvasti oppimiskäsitys lapsesta aktiivisena toimijana. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on prosessi, johon sisältyy monia eri vaiheita, jotka varhaiskasvatuksen opettaja kirjaa toimintakauden aikana. (Sandberg 2021, 26–28, 47.)

Varhaiskasvatuksen opettaja, lapsi ja lapsen huoltajat muodostavat lapsen yksilöllisellä varhaiskasvatussuunnitelmalla yhteisen ymmärryksen lapsen varhaiskasvatuksen tavoitteista, huomioiden pedagogiikan, lapsen yksilölliset sekä sosiaaliset tarpeet ja lapsen kiinnostuksen kohteet. Arvioidessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa kiinnitetään huomiota erityisesti toiminnan järjestelyihin sekä pedagogiikan toteutumiseen. Arvioinnin keskiössä on varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri ja varhaiskasvattajien toiminta lapsen hyväksi. Lapsen vasu tulee tarkistaa vähintään kerran vuodessa tai tarpeen tullen, jolloin varhaiskasvatuksen henkilöstöllä, lapsen huoltajilla tai viranomaisilla on oikeus vasun tarkistamiseen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on dokumentti, joka tarjoaa hyvän välineen pedagogiselle dokumentoinnille, jonka ääreen säännöllisesti palataan ja jota säännöllisesti arvioidaan. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 32–33, Sandberg 2021, 39.)

2.4 Osallisuus

Uudessa 1.9.2018 voimaan tulleessa varhaiskasvatuslaissa korostetaan lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen sekä osallisuuteen, josta lakiin on kirjattu oma säännöksensä. Kun lapsen varhaiskasvatusta suunnitellaan ja toteutetaan sekä arvioidaan, tulee lapsen toivomukset ja mielipiteet ottaa huomioon, hänen ikätasoaan edellyttämällä tavalla. Myös lapselle sekä hänen perheelleen tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseen, suunnitteluun sekä arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540 4 §

20.) Myös YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa, sekä Suomen perustuslaissa määritellään lapsen osallisuutta, yhdenvertaisuutta sekä painotetaan lapsen näkemyksien huomioonottamista ja oikeudesta vaikuttaa häntä koskeviin asioihin lapsen ikätaso huomioon ottaen. (Lapsen oikeuksien sopimus 12.artikla, Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 § 6.) Lapsen näkemyksen tulee kuulua hänen omassa pedagogisessa suunnitelmassaan.

Lapsen osallisuuden tavoitteilla Järvinen & Mikkola (2015, 14,18–19) tarkoittavat lapsen itsetunnon vahvistamista, elämänhallinnan ja mielekkyyden lisäämistä, yhteisöllisyyteen ja yhteisöön kuulumisen tunteen lisääntymistä, syrjäytymisen ennalta ehkäisemistä, vastuuseen kasvamista sekä lasten elämän kannalta mielekkäiden ratkaisujen toteutumista. Kun lasten oma vertaiskulttuuri kohtaa ja limittyy aikuisten luomiin ja kannatteleviin rakenteisiin voidaan puhua osallisuudesta varahaiskasvatuksessa. Aikuisilta edellytetään kykyä olla yhteydessä lasten vertaiskulttuuriin ja kiinnostusta lasten mielipiteisiin ja kokemuksiin. Osallisuuden ja lapsilähtöisen toiminnan perustana on luottamuksen osoittaminen lapsia kohtaan. Lapsen tulee kokea tulla kuulluksi itseään koskevissa asioissa. Hänelle tulee antaa aidosti varteenotettavia vaihtoehtoja, joista hän voi valita. Keskinäisessä toiminnassa, eli vapaan leikin aikana lapset pääsevät myös vaikuttamaan omaan toimintaansa, mikä tuo osallisuuden tunnetta. Aikuisten tulee olla yhteistoiminnallisena tukena lasten toimiessa, mutta taustalla. (Turja 2020, 44–51.)

Turja & Vuorisalo (2017, 46–50) sekä Ahonen (2017, 67–71) avaavat toimijuuden ja osallisuuden keskinäistä suhdetta siten, että keskiössä on sosiaalinen vuorovaikutus, jonka ympärille tulee ensin osallisuus, josta toimijuus syntyy. Osallisuus ei ole pelkästään mukanaoloa, siihen liittyy kaikkien osapuolten mahdollisuutta vaikuttaa toimintaan, mikä edellyttää sekä kuulluksi tulemistä, että muiden kuuntelemista. Aikuiset helposti tekevät asioita valmiiksi lapsen puolesta. Kasvattajien tulisi omissa ryhmissään pohtia miten lapsien osallisuus voisi toteutua. Kasvatusympäristössä tulisi olla yhtenäiset toimintatavat ja säännöt kaikilla kasvattajilla ja ryhmän säännöt rakennettu yhdessä lasten kanssa, joista kaikki pitävät kiinni. Myös materiaalien tulisi olla lasten saatavilla ja lapset voisivat olla mukana suunnittelemassa toimintaympäristöään.

Osallisuuden tunteeseen kuuluu myös olennaisena osana luottamus. Kun lapsella on luottavainen olo ryhmässä, uskaltaa hän tuoda omia ajatuksiaan esille. Sama pätee myös aikuisten kesken. Perusluottamus lapsella edellyttää, sen, että lapsi kokee tullessa ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään. Lasten osallistamisen mahdollisuus merkitsee sitä, että kasvattajat joustavat omista etukäteissuunnitelmistaan. (Ahonen 2017, 67–71, Turja & Vuorisalo 2017, 46–50.)

2.5 Havainnointi

Jotta lasta voitaisiin oppia tuntemaan, on tärkeää tehdä hänestä havainnointia. Koivusen & Lehtisen (2015, 15–21) sekä Virolaisen ym. (2014, 149) mukaan kaiken lasten kanssa tehtävän lapsilähtöisen toiminnan suunnittelun perusta on havainnoimalla saatu tieto lapsesta. Havainnointi on keino oppia ymmärtämään lapsen käytöstä sekä ymmärtämään käyttäytymisen syitä, havainnointi on kasvattajan perustehtävä. Havainnoinnissa tehdään aistinvaraisia havaintoja, joista kasvattaja tekee tulkintoja, joita sitten analysoi. Analysoinnin pohjalta kasvattaja tekee toimintasuunnitelman ja toteuttaa suunnitelmaa, siten, että se tukisi niin yksittäistä lasta kuin koko ryhmää. Havainnointi tukee arviointia ja toiminnan kehittämistä. Havainnoimalla lasta aikuinen saa tietoa lapsesta, hänen toimintamallistaan, mielenkiinnon kohteista, kokemuksista ja lapsen kehittymisestä. Havainnoinnin kautta kasvattaja oppii tuntemaan lapsen ja saa tietoa lapsesta, mikä on kaiken toiminnan suunnittelun lähtökohta. (Koivunen & Lehtinen 2015, 15–21.)

Lapsihavainnoinnilla tarkoitetaan kaikenlaisia erilaisia menetelmiä, joilla pyritään keräämään todenmukaista tietoa lapsesta ja hänen kehityksestään. Lapsen tarpeet, toiveet, mielipiteet ja ajatukset saadaan tietoon vain seuraamalla ja havainnoimalla lapsen toimintaa päiväkodissa. Yhteistyö vanhempien kanssa on myös olennaista ja lisää lapsen ymmärrystä molemmin puolin, mikä osaltaan tukee lapsen kasvua. Tarkoituksena olisi saada kokonaisvaltainen näkemys lapsen kehityksestä ja tarpeista sekä edistää lapsen oppimista ja tukea lasta myönteisellä tavalla. Havainnointitapoja ja tekniikoita on olemassa monenlaisia, kuten havaintojen kirjaaminen, keskustelut vanhempien, lasten

sekä päiväkodin henkilöiden kesken, lasten haastattelut ja lasten töiden ja toimintojen dokumentointi. Tärkeää olisi löytää malli, joka on toimiva päiväkodin arjessa ja täyttää päiväkodin vaatimukset. (Virolainen ym. 2014, 149–151.)

Havainnoinnin tulisi olla systemaattista ja sen kuka sitä tekee, tulisi tietää havainnointiin liittyvät peruseräkkeet, mitä havainnoidaan ja miksi, jotta saataisiin riittävästi dokumentoitavia tuloksia havainnointiin ja arviointiin. Havainnointia alueita voivat olla esimerkiksi lapsen tunne-elämän kehitys, motorinen kehitys sosiaaliset-, vuorovaikutus- sekä leikki-aidot. Näitä alueita voidaan vielä pilkkoa yksityiskohtaisempiin asioihin, esimerkiksi kuinka lapsi suhtautuu uusiin ihmisiin, ikätovereihin, lapsen sanavarastoon jne. Lapsen päivä erilaisine perustilanteineen ovat havainnointitilanteita, joita kasvattajan tulisi systemaattisesti seurata. Hoitoon tulo, pukeutumis- ja vessassa käynnit, ruokailutilanteet, päivälevolle meneminen, leikki-tilanteet ja hoidosta lähtö. Kirjaaminen ja havaintojen tallentaminen dokumenteiksi on myös olennaista, pelkät muistinvaraiset havainnot, eivät ole luotettavia. Havainnoista tallennettuja dokumentteja voidaan katsella ja arvioida yhdessä lasten, varhaiskasvatushenkilöstön sekä lasten huoltajien kanssa. Näissä yhteisissä keskusteluissa dokumenteista, voidaan luoda yhteinen ymmärrys toiminnasta ja siitä mitä tapahtui ja miten toimintaa voi kehittää. (Ahonen 2017, 143–145; Koivunen & Lehtinen 2015, 16–28.)

3 PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI

Varhaiskasvusuunnitelman perusteiden (2018, 37) mukaan pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen sekä kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Pedagoginen dokumentointi on havainnointiin perustuva työmenetelmä ja ajattelutapa. Olennaisena osana pedagogista dokumentointia sekä lapsen yksilöllistä varhaiskasvatussuunnitelmaa on jokaisen lapsen yksilöllinen tunteminen ja juuri hänen omien mielenkiinnon kohteiden tietäminen. Varhaiskasvattajan tulee tietää lapsen vahvuudet, yksilölliset tarpeet hänen kehitystään tukien ja lapsen toiveet, ja näihin seikkoihin pedagoginen dokumentointi on työväline ja -menetelmä. Pedagoginen dokumentointi on jatkuva prosessi, jossa dokumentit, kuten valokuvat ja piirroukset sekä havainnot ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat

ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Sen tarkoituksena on tuottaa tietoa lasten elämästä, tarpeista, ajattelusta, oppimisesta, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista sekä lapsiryhmän toiminnasta monipuolisesti ja konkreettisesti. Pedagoginen dokumentointi myös mahdollistaa lasten sekä huoltajien osallistumisen toimintaan, sen suunnitteluun, arvioimiseen ja kehittämiseen. Lasten omat varhaiskasvatussuunnitelmat kuuluvat pedagogisen dokumentoinnin prosessiin.

Siinäkin määrin Suomessa pedagoginen dokumentointi on uusi työmenetelmä, eikä aihetta ole tutkittu vielä paljon. Pedagoginen dokumentointi on kirjattu ensimmäisen kerran vasta vuoden 2016 Varhaiskasvatuksen perusteet-asiakirjaan. Lain velvoittamaksi työmenetelmäksi pedagoginen dokumentointi tuli vasta uuden varhaiskasvatuslain myötä vuonna 2018. Varhaiskasvatuksen perusteissa veloitetaan ja edellytetään toteuttamaan pedagogista dokumentointia. Tämä on aiheuttanut muutoksen varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa pedagogisen dokumentoinnin suhteen ja se etsii vielä paikkaansa varhaiskasvatuksen kentällä, eikä henkilöstö osaa hyödyntää pedagogisen dokumentoinnin mahdollisuuksia käytännössä. (Airas & Jussila 2019, 7–8, 27–28.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 37) tavoitteeksi suunnitelmalliseen dokumentointiin on kirjattu, että henkilöstö oppisi tuntemaan paremmin yksittäistä lasta sekä ymmärtämään lasten ja henkilöstön välisen vuorovaikutuksen luonnetta ja lasten keskinäisiä suhteita. Tarkoituksena pedagogisessa dokumentoinnissa on lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen. Opetushallituksen (s.a.) mukaan suunnitelmallinen pedagoginen dokumentointi on tärkeässä osassa, kun arvioidaan lapsen kehitystä ja oppimista sekä mahdollisia tuen tarpeita, mutta myös silloin, kun arvioidaan pedagogista toimintaa sekä itsearvioidaan henkilöstön toimintaa. Pedagoginen dokumentointi tarjoaa Rintakorpi & Vihmari- Henttosen (2017, 32) sekä Komin (2019) mukaan välineen toteuttaa varhaiskasvatuslakia käytännössä ja auttaa kasvattajien havaintojen rajaamista tiettyyn asiaan. Pedagoginen dokumentointi on asioiden tallentamista ja tiedon välittämistä. Dokumentointi tekee jokaisen lapsen näkyväksi ja tarjoaa väylän saada äänensä kuuluvaksi niin varhaiskasva-

tushenkilöstölle kuin vanhemmillekin. Pedagogisen dokumentoinnin avulla voidaan hankkia tietoa lapsesta ja tätä tietoa voidaan käyttää lapsen toiminnan ja suunnittelun perustana. Pedagoginen toiminta koskee kaikkia varhaiskasvatuksen ulottuvuuksia, eli yksittäistä lasta, kasvatushenkilöstöä, huoltajia sekä lapsiryhmää, eikä koske pelkkää toimintaa.

Helenius & Lumme (2018, 162) nostavat kirjassaan esille, että ” Pedagoginen dokumentointi sekä toiminnan arviointi on *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2018* otettukin erityiseksi kehittämisen kohteeksi.” Komi artikkelissaan (2019) esittää varhaiskasvatuksen kouluttajan Piia Roosin näkemyksen, jossa pedagogisen dokumentoinnin toimintakulttuurissa osa toiminnasta on tiedostettua ja tiedostamatonta. Roos peräänkuuluttaakin varhaiskasvatushenkilöstön pohdintaa siitä, miksi dokumentointia tehdään, miten sitä toteutetaan, mitä dokumentoidaan, mitä dokumentit kertovat? Dokumentointia on varhaiskasvatuksessa käytetty pitkään hyväksi, pedagogiseksi dokumentointi muuttuu, kun dokumentteja hyödynnetään yhdessä vuorovaikutuksellisesti tulkiten varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioinnissa.

3.1 Pedagogisen dokumentoinnin juuret: Reggio Emilia pedagogiikka

Rintakorpi (2018, 18–20) esittelee väitöskirjassaan pedagogisen dokumentoinnin perustaa, jossa pedagoginen dokumentointi juontaa juurensa italialaiseen Reggio Emilia kasvatustajatteluun. Siinä lapsen oppimisprosessi dokumentoidaan ja arvioidaan, tämä ylläpitää opetusta tasavertaisessa vuorovaikutuksessa lapsen kanssa. Siinä annetaan arvo lasten näkemyksille ja tehdään näkymätön näkyväksi. Dokumenttien tehtävä on auttaa kasvattajia palaamaan takaisin kokemuksiin ja ajatuksiin, joka auttaa kasvattajaa ymmärtämään lasta. Tämä Reggio Emilia –kasvatustajattelu tuli tunnetuksi 1980-luvulla ja kasvatustajattelun tulkinta jakautui maailmalla pohjoisamerikkalaiseen ja skandinaaviseen perinteeseen, joissa tutkimusta on tehty omien tulkintojen pohjalta.

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa Reggio Emilia- kasvatustajattelu alkoi herättää 1990-luvulla kiinnostusta. Reggiolainen kasvatustajattelu pohjautuu

sosiokulttuuriseen oppimiskäsitykseen, jossa varhaiskasvatuksen kehittäminen ja toiminnan suunnittelu tehdään yhdessä lapsen, vanhempien sekä heitä ympäröivän yhteisön kanssa. Reggiolaisessa kasvatustajatteluksessa lapsi nähdään oman oppimisen, kehittymisen ja kasvamisen pääosassa. Lasta kuunnellaan, hänen omaa rytmiään kunnioitetaan, lapsen oppimista tuetaan antamalla uusia haasteita. Lapsi koetaan aktiivisena oppijana ja tiedon rakentajana. (Heinimaa 2011, 277–279, Rintakorpi 2017, 10–13.)

Reggiolaisessa ajattelutavassa ajatellaan, että ihminen luo yhteyksiä ja on vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Tämä perusta on ihmisessä sisäsyntyisesti. Aivot kehittyvät, kun aivoja käytetään ja aivojen ominainen tila on tutkiminen. Lapsi käsitetään tutkivaksi olennoiksi, joka on kykenevä ja on osallinen yhteisöissään. Lapsi on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Oppiminen on yksilöllinen ja sosiaalinen prosessi, jossa tieto syntyy vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Asiat ja ilmiöt näyttäytyvät suhteessa toisiinsa. Lapsi oppii oppimaan itse, missä on kyse yksilöllisistä oivalluksista, joissa sosiaalisuus on edellytyksenä. Reggiolaisessa kasvatustajatteluksessa toteutetaan lapsilähtöisiä, lapsien kiinnostuksen pohjalta lähteneitä projekteja, joista reggiolaiset pedagogit kehittivät itselleen työvälineen oppimisen tutkimiseen ja työnsä kehittämiseen, tätä työvälinettä kutsutaan pedagogiseksi dokumentoinniksi. (Heinimaa 2011, 278–280, Wallin 2000, 90–97.)

Projekteissa Heinimaan (2011, 280) mukaan lapset tekevät havaintoja ja ilmaisevat ajatuksiaan monin eri tavoin piirtämällä, kertomalla, liikkumalla ja rakentamalla. Näitä ilmaisun muotoja dokumentoidaan mm. valokuvaamalla, nauhoittamalla, videoimalla ja kirjoittamalla. Dokumentteja tarkastellaan lasten kanssa ja peilataan yhdessä, jolloin lapset tulevat tietoisiksi omasta oppimisprosessistaan. Lapsista nousevaa aineistoa pedagogi voi käyttää pedagogisten projektien suunnittelussa ja vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Dokumentit mahdollistavat palaamaan koettuihin ja toteutettuihin asioihin sekä antavat keinon arvioinnille ja itsearvioinnille. Lasten oppimisessa on vahva yhteisöllinen painotus, siinä oppiminen perustuu lasten ja heidän lähiyhteisönsä

aktiiviseen vuorovaikutukseen, jossa lapsilähtöisiä projekteja ja pienryhmätöitä havainnoidaan ja dokumentoidaan monipuolisesti. Lapset rakentavat ymmärrystään projektien avulla. (Heinimaa 2011, 280.)

3.2 Aiempi tutkimustieto

Tutustuessamme pedagogisesta dokumentoinnista sekä siihen liittyvistä käytännöistä tai henkilöstön käsityksistä tehtyyn tutkimustietoon, havaitsimme, että tähän liittyvää suomalaista tutkimusta on tehty vähän ja aihetta tutkimiselle on, joka herätti mielenkiintomme aiheeseen. Tämä tuli myös keskeisimmän pedagogisen dokumentointia tutkineen suomalaistutkijan Kati Rintakorven väitöskirjassa esille. Rintakorven mukaan (2018, 5–6) varhaiskasvattajista 40 % ei käyttänyt juuri lainkaan pedagogista dokumentointia, nuorimpien lasten kanssa käytettiin vähiten pedagogista dokumentointia. Pedagogisen dokumentoinnin toteuttamista vaikeuttivat tutkimuksen mukaan aikapula, pula välineistä sekä osaaminen. Rintakorven väitöskirja tuo esille myös sen, että pedagoginen dokumentointi on käytännössä hyvin aikuislähtöistä, vaikka se Varhaiskasvatuksen perusteissa (2018, 37) on tarkoitettu toteuttamaan lapsilähtöisesti.

Ruotsissa ja Pohjois-Amerikassa pedagogisen dokumentoinnin tutkimusta on tehty pidempään, sielläkin tutkimustulokset osoittavat samankaltaisia havainnoita kuin Suomessa. Dahlberg & Elfström (2014, 268–269) esittävät, että pedagoginen dokumentointi kehittää varhaiskasvatuksen opettajien arviointimenetelmää ja täten kehittää heidän omaa työtään. Pedagoginen dokumentointi auttaa nostamaan huomion lasten mielenkiinnonkohteisiin ja heidän yhteisiin oppimisprosesseihinsa. Ruotsissa pedagogisesta dokumentoinnista on tullut osa esikoulun arviointikulttuuria, mutta myöskään siellä ei toimintakulttuuri ole juurtunut täysin käytäntöön, vaan vaarana siellä on ollut, että pedagoginen dokumentointi on pelkästään dokumenttien ottamista ja taltiointia, toteuttamista, jossa ei syvällisemmin keskitytä lapsen oppimisen prosessiin ja jota, ei yhdessä arvioida, mistä pedagogisessa dokumentoinnissa on kuitenkin kyse.

Rintakorven (2018) mukaan amerikkalaisessa tutkimuksessa ilmeni sama, mikä suomalaisissa ja ruotsalaisissa tutkimuksissa, että varhaiskasvatuksen

opettajat eivät ole kokonaan ymmärtäneet pedagogisen dokumentoinnin menetelmää ja sen prosessinomaisuutta. Pedagogista dokumentointia käytettiin pelkästään dokumenttien tallentamisena, eikä dokumentteja arvioitu yhdessä. Tämä sama ongelma esiintyi suomalaisessa tutkimuksessa, joten pedagogista dokumentointia sen varsinaisessa merkityksessä ei toteutettu. Dokumentteja ei arvioitu, mutta dokumentit kuitenkin toivat varhaiskasvatuksen opettajille tietoisuutta toisten kasvattajien tekemisistä ja avasi näkökulmia. (Bowne ym. 2010, 6–9.)

3.3 Dokumentoinnista pedagogiseen dokumentointiin

Jotta pedagogista dokumentointia voidaan toteuttaa, tarvitaan dokumentteja. Suomessa dokumentointia on käytetty varhaiskasvatuksessa pitkään, dokumentointia on tietoisesti kehitetty jo yli 40 vuoden ajan. Dokumentointi omakuttiin Suomessa aikaisemmin lähinnä kuvataiteellisena työmenetelmänä ja kasvun kansioiden keräämiseksi. Dokumentoinnilla yleisesti tarkoitetaan toiminnan tallentamista sekä näkyväksi tekemistä, eli se tarkoittaa sisällön tuottamista, toiminnan tallentamista ja näkyväksi tekemistä sekä toiminnasta tiedottamista. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 10–11.)

Varhaiskasvatuksen tutkijoiden määritelmän mukaan dokumentointi voidaan jakaa dokumentoinnin sisältöön ja dokumentoinnin prosessiin. Muun muassa valokuvat, lasten piirustukset ja työt sekä kasvattajien muistiinpanot toiminnasta ja vanhempien kanssa käydyistä keskusteluista kuuluvat dokumentoinnin sisältöön. Dokumenttien prosessoinnilla tarkoitetaan dokumenttien sisältöjen reflektointia yhdessä tiimin jäsenten, vanhempien sekä lasten kanssa. Vasta dokumenttien vuorovaikutuksellinen tulkinta, prosessointi, analysointi sekä arviointi antavat tuotetulle sisällölle, eli dokumenteille merkityksen ja ymmärryksen, ja antaa mahdollisuuden varhaiskasvatustoiminnan suuntaamisen lasta kiinnostaviin asioihin, edistäen näin lapsen kasvua ja kehitystä hänen lähtökohdistaan ja tarpeistaan. Dokumentointi tarjoaa pedagogiselle dokumentoinnille materiaalin, jota yhdessä kasvattajien, lapsen ja huoltajien kanssa tarkastellaan. Pedagogisesti käytettynä dokumentoinnilla on merkit-

tävä vaikutus lapsen identiteetin kehittymisessä sekä toimijuuden vahvistamisessa. Molemmille dokumentoinnin muodoille on varhaiskasvatuksessa paikkansa. (Komi 2019, Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 60.)

Lapsen rooli ja näkemys lapsesta varhaiskasvatuksessa, vaikuttaa siihen, miten dokumentointia ja pedagogista dokumentointia toteutetaan. Suomalainen varhaiskasvatus pohjautuu sosiokulttuuriseen oppimiskäsitykseen, jossa oppiminen on vuorovaikutuksellinen kehitys, jossa lapsi kehittyy havainnoimalla ja osallistumalla yhteiseen toimintaan yhteisössään ja on osa yhteisöään, oppiminen on sosiaalinen prosessi. Nykyisissä varhaiskasvatuksen perusteissa lapsi nähdäänkin kykenevänä yksilönä, joka on osa yhteiskuntaa ja toimii aktiivisena, osallisena jäsenenä ympäristössään vuorovaikutuksessa erilaisten toimijoiden kesken. Lapsi ei ole vaan passiivinen aikuisten toiminnan kohde, joka ottaa tiedon vastaan. Vaan lapsen mielipiteet ja näkemykset otetaan huomioon sekä hänet otetaan mukaan tiedon rakentamisprosessiin. Lapsen kehitys ja oppiminen on yhteistoimintaa, jossa lapsi on vuorovaikutuksessa ja dialogissa toisten kanssa lapselle mieluisassa toiminnassa, johon hänellä on halu ja motivaatio. Pedagogisen dokumentoinnin perusedellytys onkin lapsilähtöinen kasvatuskäsitys, jossa toiminta suunnitellaan ja toteutetaan lasten näkemysten sekä mielenkiinnon kohteiden pohjalta. Pedagogisella dokumentointitoiminnalla pyritään siihen ajatukseen, että aikuisella on vastuu lapsen hyvinvoinnista, tunnistamalla lapsen yksilöllisiä tarpeita tukemalla ja tarjoamalla monipuolista toimintaa, aikuinen on kuitenkin tasa-arvoinen yhteistoimija lapsen maailmassa, eikä hänen yläpuolellaan. (Kronqvist, E 2020, 18–19, Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 11–13.)

3.4 Pedagogisen dokumentoinnin prosessi

Tämän luvun kuvaus pedagogisen dokumentoinnin prosessista perustuu Opetushallituksen (s.a.b) sekä Rintakorpi & Vihmari-Henttonen (2017, 53, 78–107) näkemyksiin pedagogisen dokumentoinnin prosessista. Pedagogista dokumentointia tarkastellaan yksittäisen lapsen, lapsiryhmän, huoltajien sekä henkilöstön tasolla, jossa kerättyjä dokumentteja käytetään yhteisen ymmärryksen rakentamisen välineenä varhaiskasvattajien, lasten ja huoltajien kesken. Pedagogisessa dokumentoinnissa lasten tasolla kerätään tietoa muun muassa

lapsen kokemuksista, kiinnostuksen kohteista, osaamisesta sekä tarpeista. Pyrkimyksenä on tutustua kokonaisvaltaisesti lapsen ajatuksiin ja elämään. Huoltajien näkemys ja kokemus omasta lapsestaan otetaan huomioon pedagogisen dokumentoinnin huoltajien tasolla. Pedagogisen dokumentoinnin lapsiryhmän taso tuo koko lapsiryhmän yhteiset mielenkiinnon kohteet ja oppimisasiheet näkyviksi sekä käsiteltäviksi. Henkilöstön tasolla kiinnitetään huomiota ammatilliseen kehittymiseen, joka edellyttää systemaattista pohdintaa sekä yksilöllisesti, että ryhmässä.

Jokaisella tasolla dokumentoinnin prosessi on nelivaiheinen. Ensin mietitään mikä on tärkeintä ja keskitytään yhteisesti sovittuihin asioihin ja kohdistetaan sekä rajataan dokumenttien kerääminen niihin asioihin. Kun dokumentointia suunnitellaan, on tärkeää miettiä, mitä sen avulla halutaan selvittää. Esille tulleet kysymykset nousevat arjen tarpeista ja halusta ymmärtää lapsen, lapsiryhmästä nousseita asioita. Kun on valittu sillä hetkellä tärkeimmältä tuntuvat kysymykset, mihin keskitytään, aletaan dokumentoimalla kerätä aineistoa, jolla saadaan vastauksia yhdessä pohdittuihin kysymyksiin ja valitaan sellaisia dokumentointimenetelmiä ja tilanteita, jotka tuovat tarvittavia asioita esille ja ovat kerääjälle luontaisia. Kun dokumentteja on kerätty ja talletettu jokaisen osallisen näkökulmasta, käydään niitä yhdessä läpi vuorovaikutuksellisesti tulkiten ja kirjataan tulkinnat ylös. Dokumentit tarvitsevat rinnalleen tulkinnan, keskusteluiden kautta asioiden merkitys avautuu ja rakentuu. Kerättyjen dokumenttien avulla voidaan välittää jokaisen tason omia näkemyksiä ja arvioida varhaiskasvatusta näistä näkökulmista. Dokumenteista ei ole mitään hyötyä ilman vuorovaikutteista reflektointia. Dokumenttien arviointi, peilaaminen dialogissa, yhteydessä menneeseen ja tulevaan mahdollistavat toiminnan kehittämisen, johon pedagogisella dokumentoinnilla pyritäänkin.

Kun eri tasojen toimintaa, näkemyksiä ja kokemuksia dokumentoidaan säännöllisesti sovitusta näkökulmista, nostavat dokumentit esille osaamista, onnistumisia sekä kehittämisen tarpeita. Näiden esille nousseiden asioiden pohjalta voidaan toimintaa kehittää oikeaan suuntaan ja siirretään varhaiskasvatuksen arkeen, niin yksittäisen lapsen, lapsiryhmän, kuin vanhempien sekä kasvatta-

jien tasolle. Pedagogisella dokumentoinnilla, toiminnan suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen lisäksi pyritään lisäämään lasten ja huoltajien osallisuutta, sekä luoda yhteisiä merkityksiä siitä, mikä varhaiskasvatuksessa on tärkeää ja kehittää varhaiskasvattajien ammatillista kehittymistä. Pedagogisella dokumentoinnilla halutaan myös oppia ymmärtämään lasten välisiä suhteita sekä auttaa henkilöstöä ymmärtämään henkilöstön ja lasten välisten vuorovaikutussuhteiden tunnistamisessa sekä tiedostamisessa. Pedagoginen dokumentointi on toimintaa arjessa, jossa dokumentit ovat apuväline, joiden avulla näihin pyrkimykseen päästään, kun dokumentteja tarkastellaan ja arvioidaan yhdessä. Dokumentointiin tulee ottaa mukaan kaikki asianosaiset mukaan, jotta dokumentteja kertyy monipuolisesti ja eri näkökulmista sekä tasa-arvoisesti. Kaikkien osallisuus on tärkeää.

4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää uuden juvalaisen päiväkotia Apilan pedagogisen dokumentoinnin käytänteitä ja tarkoituksena oli tuottaa Apilan varhaiskasvatushenkilöstölle pedagogisen dokumentoinnin toimintamalli. Halusimme selvittää kehittämiskyselyn avulla henkilöstön käsityksiä ja kerätä hyviä pedagogisen dokumentoinnin käytänteitä ja näiden, kehittämiskyselyistä esiin tulleiden ideoiden avulla suunnitella uudelle päiväkodille yhtenäinen toimintamalli henkilöstön käyttöön.

Tarkoituksena oli myös lisätä henkilöstön ymmärrystä ja tietoisuutta pedagogisesta dokumentoinnista varhaiskasvatuksessa. Toimintamalli antaa ideoita ja käytännön esimerkkejä pedagogisen dokumentoinnin käytöstä, jonka avulla henkilöstö voi toteuttaa pedagogista dokumentointia sekä kehittää ja arvioida pedagogista toimintaa ja omaa työtään. Ymmärryksen lisääntyminen mahdollistaa pedagogisen dokumentoinnin yhdeksi keskeiseksi työmenetelmäksi osaksi varhaiskasvatuksen arkea.

4.1 Opinnäytetyön työelämäkumppani päiväkotia Apila

Opinnäytetyömme työelämäkumppani on Juvan kunnan varhaiskasvatus ja kunnan uusi päiväkotia Apila. Juvan kunnan varhaiskasvatuksessa tapahtui iso

muutos vuoden 2021 tammikuussa, kun kunnan kolme päiväkotia yhdistyvät yhdeksi päiväkotiksi Apilaksi Martti Talvela-kampukseen, Juvan keskustaan. Päiväkoti Apilassa on kuusi lapsiryhmää, joissa työskentelee yhteensä 25 varhaiskasvattajaa, kahdeksan varhaiskasvatuksen opettajaa, 17 varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa. Lisäksi talossa on varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä kaksi ryhmäavustajaa, jotka auttavat pienten ryhmässä ulkoilu- ja ruokailutilanteissa sekä vastaavat pyykki- ja leluhuollosta.

Päiväkoti Apila aloitti toimintansa tammikuussa 2021, jolloin kolme kunnan päiväkotia yhdistyivät yhdeksi päiväkodiksi. Päiväkotien yhdistyessä uudistuivat nykyiset kasvatustiimit ja lapsiryhmät, jolloin työmenetelmien yhtenäistäminen tuli ajankohtaiseksi. Pedagoginen dokumentointi nostettiin yhdeksi kehittämiskohteeksi uudessa päiväkodissa ja kunnan varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyöhömme osallistuivat päiväkotien Apilan varhaiskasvatushenkilöstö. Lähtiessämme tekemään opinnäytetyöhömme liittyvää kehittämiskyselyä, päiväkotien Apilan pedagogisen dokumentoinnin käyttö liittyi pelkästään vasu keskusteluihin. Kehittämiskyselyistä ilmeni päiväkotien yhdistymiseen liittyvät haasteet, kun yhteistä toimintamallia ei ollut, niin pedagogista dokumentointia ei juuri toteutettu. Valokuvien ottaminenkin oli käytännössä suurimmaksi osaksi loppunut.

Yhdessä ryhmässä kirjoitettiin blogia vanhan päiväkodin blogipohjalle, mutta muut ryhmät eivät blogia enää kirjoittaneet, kun päiväkodilla ei vielä ollut uutta blogisivustoa. Pedagogisen dokumentoinnin kehittämiseksi oli tarve ja pääsimme aloittamaan täysin puhtaalta pöydältä, kun yhteistä toimintakulttuuria ei vielä ollut syntynyt.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Aloimme pohtimaan mahdollisia opinnäytetyöaiheita jo hyvissä ajoin, mutta varsinaisen idean opinnäytetyöllemme päätimme vasta noin vuoden aiheiden pyörittelyn jälkeen, johon vaikutti suurilta osin omat työelämästä tulleet kokemuksemme pedagogisen dokumentoinnin vähäisestä käytöstä sekä varhais-

kasvatushenkilöstöjen ymmärryksen puutteesta aiheeseen liittyen. Meitä kiinnosti myös toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa työelämäkumppanin kanssa, jossa kartuttaisimme omaa ammattitaitoa samalla, joten lähdimme työstämään opinnäytetyön toteuttamista myös siitä näkökulmasta.

Ammattikorkeakoulussa voi tehdä toiminnallisen opinnäytetyön tutkimuksellisen opinnäytetyön sijaan. Ammatillisella kentällä toiminnallinen opinnäytetyö pyrkii ohjeistamaan käytännön toimintaa. Riippuen alasta se voi olla esimerkiksi ammatilliseen käyttöön tarkoitettu ohjeistus tai opas. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tuotetaan aina jokin konkreettinen tuotos. Työelämälähtöisyys ja käytännönläheisyys, jossa yhdistyy tutkimuksellinen asenne sekä osoitetaan opinnäytetyössä kyseessä olevan alan tietoja ja taitoja on ammattikorkeakouluissa tehtäville toiminnallisille opinnäytetöille olennaisinta. (Vilka & Airaksinen 2003, 9–10.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä Salosen (2013, 6) mukaan erona tutkimukselliseen opinnäytetyöhön, on edellytys muiden toimijoiden mukana oleminen ja heidän kanssaan vuorovaikutuksellisessa suhteessa toimiminen. Kun toiminnallinen opinnäytetyö tähtää tuotokseen on mukana eri toimijoita, kun hankitaan tietoa ja aineistoa tietyille kohderyhmälle, jolle tuotos tuotetaan. Toiminnallisen opinnäytetyön työstäminen etenee yhteistyötoimijan kanssa yhteisien keskustelujen, arviointien, palautteen annon sekä toimintalinjojen suuntaamisten kautta. Toimintatutkimuksessa tuotetaan tietoa sekä kehitetään käytännön toimintaa ja se kohdistuu sosiaalisen, vuorovaikutuksellisen toiminnan kehittämiseen ja vaatii ihmisten välistä yhteistoimintaa. Toimintatutkimus on ajallisesti rajattu prosessi, jossa kehitetään uusia toimintatapoja. (Heikkinen 2006, 16–17.)

Toiminnallisen opinnäytetyön toteutusprosessi alkaa Vilkan ja Airaksisen (2003, 16–17,23) mukaan aiheen ideointivaiheesta. Tavoitteena koulutuksessa on ammattitaidon kartuttaminen, joten hyvä opinnäytetyöaihe nousee työelämästä ja jota myös koulutusohjelmassa on käsitelty. Toiminnallisessa

opinnäytetyössä on suositeltavaa, että siinä on toimeksiantaja. Toimeksiantettu opinnäytetyö mahdollistaa kehittämään omia työelämätaitoja ja suhteiden luomista. Ideointivaiheessa on hyvä pohtia aiheen ajankohtaisuutta ja, että aihe kiinnostaa, jotta opinnäytetyön tekeminen motivoi tekijäänsä. Tärkeää on myös, että opinnäytetyö palvelee mahdollisimman hyvin toimeksiantajaa.

Ideointivaiheessa luonnostelimme ideapaperin, jossa aiheemme oli vielä hyvin hajallaan oleva luonnos pedagogisesta dokumentoinnista. Ideapaperin myötä aiheemme alkoi rakentua selkeämmäksi kokonaisuudeksi pikkuhiljaa. Olimme yhteydessä muutamiin päiväkoteihin työelämäkumppania etsiessämme. Lopulta saimme vastauksen Juvan varhaiskasvatuksesta, jossa oltiin kiinnostuneita aiheestamme. Kunnan varhaiskasvatuksessa oli myös tapahtumassa iso muutos päiväkotien yhdistyessä, opinnäytetyöllemme löytyi selkeä tarve.

Sovittuamme Juvan varhaiskasvatuksen johtajan sekä pedagogisen johtajan kanssa yhteistyöstä, pidimme Teams-palaverin 19.11.2020, jossa pohdimme opinnäytetyön toteutusta, kävimme läpi toimeksiantajan toiveita ja tarvetta. Pedagoginen dokumentointi oli kunnan varhaiskasvatuksessa myös kehittämisen kohteena. Erityisesti pedagogisen dokumentoinnin yhtenäinen toimintamalli nousi keskusteluissa esille, sillä kunnan uusi päiväkotitoiminta oli avautumassa ja haluttiin yhtenäistää yhdistyvien päiväkotien toimintaa. Kasvatustiimit olivat uudistuneet päiväkotien yhdistymisen myötä, eikä yhtenäisiä käytänteitä ollut vielä tullut. Johtaja toivoi myös, että henkilöstön käsityksiä kartoitettaisiin sekä selvitetäisiin mahdollisia haasteita, joita henkilöstö pedagogisessa dokumentoinnissa kokee työssään. Palaverissa päätimme yhteisesti, että tiedonkeruu tapahtuisi kehittämiskyselyn avulla ja sen vastausten pohjalta tuottaisimme uudelle päiväkodille pedagogisen dokumentoinnin toimintamallin.

Opinnäytetyön idean ja tavoitteiden tiedostamiseksi luodaan toiminnallisessa opinnäytetyössä toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelman tarkoituksena on selvittää tutkijalle itselleen mitä tehdään, miten tehdään ja miksi tehdään. Toimintasuunnitelman laatiminen osoittaa, että osaat tutkijana olla johdonmukai-

nen ja että aihe on perusteltu sekä harkittu. Toimintasuunnitelman avulla tutkija sitoutuu aiheeseen ja sen toteutustapaan, sekä perehtyy siihen, miten tietoa kerätään, mitä aiheesta jo ennen tiedetään. Toimintasuunnitelmassa karotetaan kohderyhmää sekä idean tarpeellisuutta, taustatietoja omalle työlle. Aiheen rajaus, opinnäytetyöstä tulevan tuotokseen tarvittavan sisällön tuottamiseen liittyvät seikat tulisi miettiä myös suunnitteluvaiheessa. Selvitystä käytetään toiminnallisessa opinnäytetyössä tiedon keruun keinona, jota ei voi saada kirjallisuudesta. Selvitystä käytetään yleensä silloin, kun halutaan selvittää kohderyhmä tai sen tarpeet tulevaa tuotosta varten. (Salonen 2013,17, Vilka & Airaksinen 2003, 26–29, 56–57.)

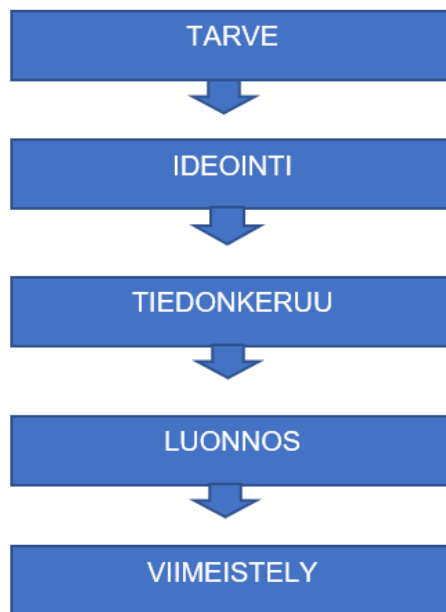
Opinnäytetyöprosessin etenemiseksi teimme seuraavaksi opinnäytetyösuunnitelman, jonka tekeminen vahvasti tunnetta siitä, että aihe on meille tärkeä ja tämäntyyppiselle kehittämiselle on tarvetta. Tämä lisäsi omaa motivaatiota opinnäytetyön tekemiselle. Opinnäytetyösuunnitelmaa tehdessämme meillä alkoi syntymään selkeä suunta ja painopiste työllemme, eli pedagogisen dokumentoinnin toimintamallin suunnitteleminen uuden päiväkodin henkilöstölle. Muutamia ohjaukset pienryhmissä ohjaavan opettajamme sekä toisen opinnäytetyöparin kanssa, auttoivat meitä jäsentämään ja rajaamaan työmme luonnetta ja aihetta yleensä. Opinnäytetyösuunnitelmaa varten keräsimme aiheesta teoretietoa, tutkimme mitä aiheesta aikaisemmin oli tutkittu sekä pohdimme ja päätimme työmme kohderyhmän sekä kuinka tekisimme taustaselvitystä, eli miten keräisimme tietoa opinnäytetyömme tuotosta varten. Suunnitelmamme meni läpi hyväksytysti loppuvuodesta 2020. Sen jälkeen oli vuorossa tutkimuslupahakemuksen tekeminen sekä opinnäytetyösopimuksen luonnosteleminen ja sen allekirjoittaminen.

Ideapaperin palautus	9.10.2021
Ensimmäinen opinnäytetyön ohjaus	26.10.2020
Opinnäytetyön ensimmäinen pienryhmäohjaus	24.11.2020
Opinnäytetyösuunnitelman palautus	10.12.2020
Opinnäytetyön toinen pienryhmäohjaus	15.12.2020
Tutkimuslupahakemus ja opinnäytetyösopimus	4.3.2020
Opinnäytetyön suunnitelmavaihe hyväksytty ja toteutuksen aloitus	8.3.2021
Opinnäytetyön tiedonkeruu	19.3.-12.4.2021
Analysointi, raportointi ja pedagogisen toimintamallin laatiminen	12.4.- 15.8.2021
Opinnäytetyön palautus esitarkastukseen	1.9.2021

Taulukko 1. Opinnäytetyön aikataulu.

6 TOIMINTAMALLIN KEHITTÄMINEN JA TYÖVAIHEET

Opinnäytetyömme tuotoksen, pedagogisen dokumentoinnin toimintamallin kehittämässä etenimme vaiheittain (Kuva 1). Ensimmäisenä vaiheena oli tuotoksemme tarpeen arviointi ja sen määrittäminen. Kun tarve opinnäytetyömme tuotokselle todentui, siirryttiin seuraavaan vaiheeseen, toimintamallin ideointiin. Ideoinnin lomassa aloimme suunnitella tiedonkeruuta ja siihen liittyviä vaihtoehtoja. Tiedonkeruumenetelmän valinnan ja varsinaisen tiedonkeruun toteuttamisen jälkeen luonnostelimme toimintamallin ensivedoksen, jonka lähetimme työelämäkumppanillemme päiväkotia Apilan pedagogiselle johtajalle. Pyysimme palautetta ja mahdollisia korjausehdotuksia, jonka jälkeen viimeistelimme tuotoksemme valmiiksi pedagogisen dokumentoinnin toimintamalliksi. Seuraavaksi esittelemme tarkemmin tuotoksemme etenemistä ja sen työvaiheita.

Kuva 1. Tuotoksen työvaiheet.

6.1 Tarve ja ideointi

Opinnäytetyömme tuotokselle eli pedagogisen dokumentoinnin toimintamallille oli paikkansa ja tarpeensa päiväkotia Apilassa. Pedagogisen dokumentoinnin kehittäminen oli kirjattu Juvan varhaiskasvatuksen tavoitteisiin ja näin ollen työelämäkumppanillamme oli tarve ja toive tuotokselle. Pedagoginen dokumentointi on aiheena ja käsitteenä edelleen melko vieras varhaiskasvatuksen henkilöstölle, eikä toimintakulttuuri ole vielä juurtunut varhaiskasvatukseen siinä määrin, kun viralliset asiakirjat sen vaatisivat, joten tämänkin vuoksi tarvetta opinnäytetyöllemme ja siitä syntyvälle toimintamallille löytyy.

Lähdimme ideoimaan toimintamallia aika tyhjästä. Palaveri työeläkumppanimme kanssa sekä pienryhmäohjaukset ohjaavan opettajamme kanssa alkoivat muovaamaan tuotoksemme muotoa sekä rakennetta. Pyrimme ottamaan huomioon työeläkumppanimme mahdolliset toiveet sekä ideat, mutta myös ohjaavan opettajan mielipiteet ja ajatukset. Työelämäkumppanimme antoi meille melko vapaat kädet tuotoksen toteutukseen, joten sen mukaan lähdimme myös etenemään opinnäytetyömme sekä pedagogisen dokumentoinnin toimintamallin kanssa.

6.2 Tiedonkeruu- ja toteutusvaihe

Toiminnallisissa opinnäytetöissä tiedonkeruun keinot ovat samat kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä, mutta ei ole välttämätöntä käyttää tutkimuksellisia menetelmiä, työn määrä saattaa siten nousta kohtuuttomaksi. Selvitystä käytetään apuvälineenä tiedonhankinnassa. Aineiston keräämiskeinoina laadullisessa tutkimusmenetelmässä käytetään lomake- tai teemahaastattelua yksilölle tai ryhmille. Tutkimusaineisto kerätään puhelimitse, postitse tai paikalla. (Vilkkä & Airaksinen, 56–58.)

Tiedonkeruun ajattelimme ensin toteuttaa haastattelemalla päiväkotia Apilan henkilökuntaa, mutta lopulta päädyimme suorittamaan tiedonkeruun käyttäen hyväksi kehittämiskyselomaketta. Esitimme työelämäkumppanillemme idean pedagogisen dokumentoinnin toimintamallin kehittämisestä. Halusimme selvittää varhaiskasvatushenkilöstön käsityksiä ja mahdollisia haasteita pedagogisen dokumentoinnin käyttämiselle. Pedagoginen johtaja oli kanssamme samaa mieltä opinnäytetyön toteuttamisesta juuri kehittämiskyselyn avulla, johon vastaisi koko henkilöstö anonyymisti. Näin saisimme mahdollisimman rehellisiä ja totuudenmukaisia vastauksia. Molemmat, sekä me tekijät, että työelämäkumppani, olimme anonyymiyden, sekä koko henkilöstön mukaan ottamisen kannalla.

Kehittämiskyselylomakkeen suunnittelu vei oman aikansa, koska piti tarkkaan miettiä, mitä me haluamme tietää ja mihin asioihin haluamme vastauksia liittyen pedagogiseen dokumentointiin ja sen toteuttamiseen. Oli myös tärkeää miettiä kysymyksiä niin, että pystymme hyödyntämään vastauksia ja esiin nousseita ajatuksia varsinaisessa tuotoksessamme. Yritimme laatia kysymykset niin, että saisimme niihin mahdollisimman monipuolisesti vastauksia, mutta myös niin, että saisimme niillä arvokasta tietoa tämänhetkisestä tilanteesta ja henkilökunnan ajatuksista liittyen opinnäytetyömme aiheeseen.

Kyselyyn perustuvan tutkimuksen olennaisin päättekiä on luonnollisesti kyselylomake, joten sen suunnittelussa tulee olla huolellinen ja kysymyksiin ja niiden muotoihin kannattaa käyttää aikaa. Kyselylomakkeen suunnittelu edellyttää ai-

heeseen tutustumista perusteellisesti. On aiheellista pohtia omaa tutkimusongelmaa, mitä kysymyksillä halutaan saada selville. Tulee ottaa myös huomioon se, kuinka aineistoa käsitellään. Kyselylomaketta laatiessa on hyvä myös testata lomaketta, ennen varsinaista lomakkeen jakoa. (Heikkilä 2014, 45–46.)

Kehittämiskyselymme koostui avoimista kysymyksistä. Avoimia kysymyksiä käyttämällä voidaan saada uusia näkökulmia tutkittavaan aiheeseen ja erityisesti silloin aiheesta ei vaihtoehtoja tunneta entuudestaan. (Heikkilä 2014, 47.) Kehittämiskyselyllä halusimme saada varhaiskasvatushenkilöstöltä tietoa heidän käsityksistään pedagogisesta dokumentoinnista ja kuinka he sitä toteuttavat työssään, mitä välineitä heillä on käytössään sekä mitä haasteita he näkevät pedagogisen dokumentoinnin toteuttamisessa. Halusimme myös tietää, mikä on henkilöstölle tärkeää pedagogisessa dokumentoinnissa ja suunnitellaanko sitä esimerkiksi yhdessä tiimin kanssa. Lopuksi kysyimme henkilöstön toiveita pedagogisen dokumentoinnin toimintamallin kehittämiseen liittyen.

Kehittämiskyselylomakkeen valmistuttua teimme niin sanotun koetestauksen ennen kuin lähetimme kehittämiskyselyn työelämäkumppanimme henkilöstölle. Testikokeilussa vastaajat olivat niin ikään varhaiskasvatuksen työntekijöitä, konsultoimme myös päiväkodin johtajaa kyselyä tehdessämme, jotta saisimme myös hänen näkökulmansa kehittämiskyselyyn. Testikysely osoittautui haastavaksi, osa kysymyksistä olivat liian vaikeasti tulkittavia ja osoittautuivat opinnäytetyömme kannalta epäolennaisiksi. Joissakin kysymyksissä emme olleet ottaneet huomioon, että vastaajajoukolle aihe ei ole niin tuttu kuin meille. Pohdimme testikyselyn jälkeen kysymysten asettelua ja niiden ymmärrettävyyttä. Kiinnitimme myös huomiota siihen, että emme johdattelisi vastaajia liikaa.

Opinnäytetyösopimuksen ja virallisen tutkimusluvan haimme päiväkotia johtajalta. Liitimme mukaan hakemukseen hyväksytyn opinnäytetyösuunnitelman. Saimme luvat ja sopimukset kuntoon työelämäkumppanimme kanssa, jonka jälkeen teimme henkilöstölle suunnatun informointikirjeen (Liite 1) tule-

vasta kehittämiskyselystä. Hyväksytimme informointikirjeen päiväkodinjohtajalla, hänen annettuansa hyväksynnän, hän välitti informointikirjeen koko henkilöstölle sähköpostitse. Tämän toiminnallisen opinnäytetyön selvityksenä (Vilka & Airaksinen 2003, 56–57) teimme henkilöstölle pedagogisen dokumentoinnin kehittämiskyselyn (Liite 2).

Jaoimme kehittämiskyselylomakkeet nimettöminä kirjekuorissa jokaiselle ja vastaukset keräsimme päiväkodinjohtajan huoneessa olevaan keräyslaatikkoon. Lomakkeita jaoimme 28 kappaletta. Palautusaikaa annoimme 16 vuorokautta, mutta vähäisen palauttamisen takia pidensimme vastausaikaa viikolla ja muistuttelimme henkilöstöä yhteisellä viestillä päiväkodin henkilöstön WhatsAppiin. Lopullinen palautusmäärä oli 18 lomaketta, joten vastausprosentiksi tuli 64 %.

6.3 Analysointivaihe

Tutkimuksellisia menetelmiä ei toiminnallisessa opinnäytetyössä ole välttämättöntä käyttää, eikä tarkkaa ja järjestelmällistä analysoinnin tekoa, mutta kerätty aineisto on kuitenkin analysoitava ja muutettava tutkittavaan ja havainnoitavaan muotoon ryhmitellen ja luokitellen. Toiminnallisessa opinnäytetyössä suuntaa antava tieto on usein riittävää. (Vilka ja Airaksinen 2003, 56–58, 62–63.) Kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen tarkoitus, on auttaa ymmärtää tutkimuskohdetta. Se sopii sosiaalisten ongelmien tutkimiseen sekä toiminnan kehittämiseen. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään ihmisiä tiedonkeruun lähteinä, joissa tutkittavien omat näkökulmat tulevat esille ja joille tuotos kehitetään, jolloin heidän äänensä pääsee kuuluviin. Tutkija hyödyntää myös teoretietoa analysoidessaan hankkimaansa aineistoa. Omia ylitulkintoja tulee kuitenkin analyysissa välttää. (Hirsjärvi ym. 2013, 164, Eskola 2015, 191.)

Sisällönanalyysin tehtävä on Tuomen & Sarajärven (2013, 91) mukaan luoda selkeä ja sanallinen kuva tutkittavasta ilmiöstä, johon aineisto itse tarjoaa näkymän. Analyysissä aineisto järjestetään selkeään ja tiiviiseen muotoon, kadottamatta kuitenkaan sieltä nousevaa tietoa. Järjestämisessä voi Eskolan

(2015, 194–197) mukaan käyttää perinteisesti värikynää avuksi, jossa vastaukset järjestetään värein. Aineistoa ei kuitenkaan karsita. Seuraavaksi aineisto käydään huolellisesti ja systemaattisesti läpi, useampaankin kertaan, käyttämällä samaa metodia, etsitään samoja seikkoja, etsitään yhtäläisyyksiä sekä poimitaan työn kannalta oleelliset asiat ja aloitetaan varsinainen analyysi, jossa aineistosta nousevasta sisällöstä, muodostetaan kokonaiskuvaa ja tehdään tutkimuksen kannalta merkityksellisiä johtopäätöksiä.

Tutkijan on tässä vaiheessa valittava aineistonsa mielenkiintoisimmat, antoisimmat kohdat, joita käydä tarkemmin läpi ja näiden vastausten pohjalta tutkimus etenee. Antoisimmat vastaukset muodostavat tutkimuksen ytimen, johon muut vastaukset tuovat lisää informaatiota.

Aloitimme analysointivaiheen käymällä kehittämiskyselylomakkeet yksityiskohdaisesti kysymys kysymykseltä läpi, keräsimme vastaukset ja teimme niistä taulukoinnin. Teemoittelimme vastaukset, jonka Tuomi & Sarajärvi (2013, 93) esittää laadullisen aineiston pilkkomiseksi, jossa painottuu se, mitä vastauksissa on sanottu jokaisesta teemasta, aihepiiristä. Teemoittelu mahdollistaa samojen teemojen vertailun aineistosta. Kehittämiskysely osoitti, että päiväkotia Apilan henkilöstön käsitykset vastasivat osittain Opetushallituksen asettamia tavoitteita pedagogiselle dokumentoinnille. Kehittämiskyselystä keskeisimmäksi nousivat lapsen näkökulman näkyväksi tuominen, havainnointien kirjaaminen sekä valokuvien ottaminen ja niiden hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä. Myös toiminnan arviointi ja lasten viralliset paperit käsitettiin pedagogiseen dokumentointiin.

Henkilöstön vastauksissa lasten varhaiskasvatussuunnitelmat, kuvien ottaminen ja videointi sekä blogin tekeminen olivat kyselyn toteuttamishetkellä käytetyimmät toteuttamismuodot pedagogiselle dokumentoinnille. Yleisimmät välineet pedagogiselle dokumentoinnille olivat tabletti, puhelin ja kamera sekä kynä ja paperi. Pedagogisen dokumentoinnin suunnitteluksi yhdessä tiimien kanssa käytettiin vasujen suunnittelua sekä blogin tekemistä. Tärkeimpänä pedagogisessa dokumentoinnissa pidettiin pedagogisen toiminnan arviointia ja kehittämistä dokumenttien pohjalta, lapsen mielenkiinnonkohteiden tiedos-

tamista sekä lapsen kehityksen havainnointia ja seuraamista. Tärkeänä nähtiin myös lapsen ja huoltajien osallisuus. Nämä asiat myös Opetushallitus on nostanut esiin pedagogisen dokumentoinnin tavoitteissa.

Haasteet pedagogisen dokumentoinnin toteuttamisessa näyttäytyivät samankaltaisina Apilan henkilöstön keskuudessa kuin aikaisemmatkin tutkimustulokset ovat osoittaneet. Ajanpuutetta pidettiin suurimpana haasteena pedagogisen dokumentoinnin toteuttamiselle. Dokumentoinnissa käytettävien laitteiden saatavuus, niiden käyttäminen sekä laitteiden toimimattomuus tuovat haastetta henkilöstölle. Henkilöstön tiedonpuute ja ymmärtämättömyys pedagogisen dokumentoinnin käsitteestä vaikeuttavat toteuttamista. Toimintamallista toivottiin selkeää, koko päiväkodin henkilöstölle yhtenäistä mallia, joka sitouttaisi kaikkia pedagogiseen dokumentointiin. Lisäksi koulutusta toivottiin lisää sekä käytännön esimerkkejä pedagogisesta dokumentoinnista, joka helpottaisi sen toteuttamista.

Kun aineisto on käyty läpi, analysoitu, on vuoro kirjoittaa auki aineistosta nousseet tulkinnat ja johtopäätökset omin sanoin raporttiin. Tällöin aineistosta nousseet asiat yhdistyvät tutkijan ajattelun kanssa. Lopuksi tutkija yhdistää oman tulkintansa ja tekemänsä sisällön analyysin teorian tiedon sekä aiemman tutkimustiedon kanssa. (Eskola 2015, 198–201.) Opinnäytetyyohömme raportoimme omat tulkintamme ja kyselystä keskeisimmäksi nousseet asiat, joita hyödynsimme toimintamallia tehdessämme.

6.4 Toimintamallin luonnos

Aineistonkeruun ja aineiston analysoinnin jälkeen oli aika alkaa luonnostelemaan toimintamallin varsinaista rakennetta ja muotoa. Kuinka hyödynnämme kehittämiskyselyistä esiin nousseita ajatuksia, havaintoja ja toiveita, mutta samalla myös saamme toimintamallista tarpeeksi informoivan ja ymmärrettävän kokonaisuuden, jolla koko henkilöstö sitoutetaan toteuttamaan pedagogista dokumentointia tai ainakin annetaan jonkinlaiset eväät siihen. Suunnittelimme ja pyörittelimme ajatuksia keskenämme useita kertoja. Myös ohjaustuokiot ohjaavan opettajan kanssa auttoivat meitä eteenpäin suunnittelussa, ja pikkuhiljaa luonnos toimintamallista alkoi rakentua.

Etsimme jo valmiita toimintamalleja pedagogisesta dokumentoinnista, joista saisimme mahdollisia ideoita ja suuntauksia omaan toimintamalliimme. Aiempien toimintamallien lisäksi hyödynsimme lähdekirjallisuutta aiheesta sekä saamiamme kehittämiskyselyn vastauksia. Esittelimme kyselyn tulokset sekä toimintamallin luonnoksen henkilöstölle 10.6.21. Henkilöstöstä läsnä oli puolet. Lähtiessämme luonnostelevaan toimintamallia käytimme hyväksi kehittämiskyselystä esille nousseita asioita. Toiveena toimintamallille oli selkeys ja runko, josta on hyvä lähteä liikkeelle uuden toimintakauden alkaessa syksyllä. Luonnoksessa hyvänä pidettiin sen tietoiskumaista informatiivisuutta pedagogisesta dokumentoinnista, sillä kyselyssä oli tullut esiin se, että osalle henkilöstöstä aihe oli vieras, joten tietoa aiheesta kaivattiin lisää. Esittelimme muutamana esimerkkinä, jonka pohjalta toimintamallia lähdetäisiin toteuttamaan. Blogi oli kehittämiskyselyn mukaan koettu helpoimmaksi tavaksi toteuttaa pedagogista dokumentointia, joka vastaisi parhaiten sille asetettuihin tavoitteisiin Opetushallituksenkin taholta. Henkilöstön toiveena oli saada selkeä toimintakauden ajallisesti nivottu runko, jonka pohjalta on jokaisen tiimin helppo lähteä toteuttamaan pedagogista dokumentointia.

6.5 Toimintamallin viimeistely

Viimeistelimme toimintamallin, henkilöstölle pitämässämme esittelyssä esiin tulleiden toiveiden pohjalta. Mietimme toimintamallin rakennetta ja sen sisältöä henkilökunnalta saamamme palautteen mukaan. Saimme toimintamallista hyvää palautetta, se todettiin selkeälukiseksi sekä informatiiviseksi ja antoi pedagogisen dokumentoinnin toteuttamiselle yhtenäisen raamin, jonka pohjalta kukin tiimi voisi lähteä toteuttamaan pedagogista dokumentointia. Lähtökohdana toimintamallin viimeistelyssä oli helppolukuisuus, selkeys sekä johdonmukaisuus. Päätimme tehdä lopullisen toimintamallin sekä tulostettuna versiona että sähköisessä muodossa, jotta työelämäkumppanilla on mahdollisuus päivittää tai muokata toimintamallia tarpeen vaatiessa. Toimintamalli otetaan käyttöön toimintakauden käynnistyttyä syyskuussa 2021.

7 PÄIVÄKOTI APILAN PEDAGOGISEN DOKUMENTOINNIN TOIMINTAMALLI

Opinnäytetyön tuloksena syntyi pedagogisen dokumentoinnin toimintamalli (Liite 3). Toimintamalli on 11 sivuinen opaslehtinen, jonka sisältö perustuu työelämäkumppanimme päiväkotia Apilan henkilöstöstä nousseisiin tarpeisiin ja toiveisiin. Hyödynsimme toimintamallissa myös pedagogisen dokumentoinnin teoriapohjaa ja Opetushallituksen asettamia tavoitteita pedagogiselle dokumentoinnille.

Toimintamalli kostuu pedagogisen dokumentoinnin esittelystä, jossa lyhyesti kerrotaan sen tavoitteista ja tarkoituksesta sekä pedagogisen dokumentoinnin toteuttamisesta toimintakauden aikana ja muutamista esimerkeistä, kuinka varhaiskasvatushenkilöstö voi toteuttaa pedagogista dokumentointia. Nämä sisällöt nousivat esiin toteuttamassamme pedagogisen dokumentoinnin kehittämiskyselyn (Liite 2) vastauksissa. Kehittämiskyselyn tulokset olivat merkittävässä osassa toimintamallin suunnittelussa sekä toteutuksessa ja lopullisessa tuotoksessa.

Hyödynsimme toimintamallissa kuvia lasten töistä ja lapsista toteuttamassa ohjattua toimintaa, sillä kuvat tuovat lisää eloa toimintamalliin sekä antavat esimerkkiä dokumentteihin, joita henkilöstö voi kerätä ja koota yhteen osana oman tiimin pedagogista dokumentointia. Kuvat herättävät myös lukijan kiinnostuksen ihan eri tavoin kuin pelkkä teksti. Lasten kuvat, joita käytämme toimintamallissa, ovat tunnistamattomia ja lasten töiden käyttöön on pyydetty lupa lasten huoltajilta.

Lopullinen toimintamalli luovutetaan sekä tulostettuna että sähköisenä versiona päiväkotia Apilalle. Tulostetun version voi jakaa jokaiseen ryhmään ja siitä voi melko nopeastikin tarkistaa tai etsiä tietoa. Sähköistä versiota on mahdollista muokata tarpeen vaatiessa ja toimintamallin lopussa olevan linkin takaa löytää lisää tietoa pedagogisesta dokumentoinnista sekä sen toteuttamisesta. Vaikka toimintamalli on tehty päiväkotia Apilan henkilöstölle, voi sitä hyö-

dyntää myös muut varhaiskasvattajat eri yksiköissä. Toimintamalli on lyhyt, informatiivinen ja helposti ymmärrettävä opas pedagogisen dokumentoinnin maailmaan.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Juvan uuden päiväkotia Apilan pedagogisen dokumentoinnin käytänteitä ja tuottaa päiväkodille pedagogisen dokumentoinnin toimintamalli. Tarkoituksena oli samalla lisätä päiväkodin kasvatushenkilöstön ymmärrystä ja tietoisuutta pedagogisen dokumentoinnin käytöstä ja sen mahdollisuuksista varhaiskasvatuksessa. Halusimme toteuttaa toiminnallisen tutkimuksen, jonka lopputuloksena olisi konkreettinen tuotos. Se, että opinnäytetyöllämme oli todellinen tarve Juvan varhaiskasvatuksessa, lisäsi motivaatiotamme. Saimme opinnäytetyöllämme olla mukana kehittämässä Juvan uuden päiväkodin toimintaa ja auttaa varhaiskasvatushenkilöstön työtä arjessa. Tiedonkeruun toteutimme kehittämiskyselynä, joiden vastausten perusteella kehitimme pedagogisen dokumentoinnin toimintamallin. Jaoimme kehittämiskyselyitä 28 ja siihen osallistui 18 henkilöä, vastausprosentiksi muodostui 64 %, mihin olimme tyytyväisiä. Vastaukset olivat laajoja, joista saimme hyvin materiaalia toimintamallin luomisen pohjaksi.

8.1 Prosessin pohdintaa

Opinnäytetyö oli prosessina iso ja ajallisesti pitkä sekä monivaiheinen. Pedagoginen dokumentointi aiheena oli meille jo hyvin varhaisessa vaiheessa selkeä, mutta aiheen sekä näkökulman hahmottuminen vei aikaansa. Työelämäkumppanin löytyminen ja todellinen tarve työelämässä helpottivat opinnäytetyöprosessin etenemistä. Yhteistyö työelämäkumppanin kanssa sujui ongelmitta ja olimme hyvässä vuorovaikutuksessa Apilan henkilöstön sekä johtajan kanssa. Halusimme työssämme ottaa huomioon työelämäkumppanimme toiveet ja näkemykset jo ihan opinnäytetyöprosessin alusta saakka. Kehittämiskyselyn tulosten sekä toimintamallin luonnoksen esittäminen antoi paljon opinnäytetyöllemme ja oli kokemuksena myös antoisa. Prosessi on opettanut meille paljon, niin tutkimuksen teon kuin ammattitaidon karttumisenkin kannalta.

Kehittämiskyselyissä tuli esille toive henkilöstön sitouttamisesta toteuttamaan pedagogista dokumentointia. Esitellessämme kehittämiskyselyn tuloksia ja toimintamallin luonnosta, saimme aikaan henkilöstössä innostunutta keskustelua sekä kiitosta siitä, että toimintamalli tulee todella tarpeeseen uuden päiväkodin ja uusien työmenetelmien kehittämisessä. Oli antoisaa kuulla, että opinnäytetyömme tuli todelliseen ja työelämästä nousseeseen tarpeeseen ja että siitä on henkilöstölle hyötyä, osaltaan se aiheutti myös paineita lopullisen toimintamallin luomiselle. Halusimme saada tuotoksesta mahdollisimman hyvin työelämäkumppaniamme palvelevan.

Tehdessämme opinnäytetyötä saimme tietoa pedagogisesta dokumentoinnista, mistä on hyötyä tulevana varhaiskasvatuksen ammattilaisena. Kehitimme samalla ammatillista osaamista ja voimme olla mukana omalta osaltamme edistämässä pedagogisen dokumentoinnin toimintakulttuurin muutosta oman työmme kautta ja perehdyttää tulevia työtovereitamme pedagogisen dokumentoinnin suhteen. Opinnäytetyömme tuotokseen olemme tyytyväisiä. Toimintamallin hiomiseen sekä opinnäytetyön raporttivaiheeseen kului melko paljon aikaa, kun olimme itse samaan aikaan työelämässä, mutta samalla saimme testata toimintamallin kehittymistä käytännön työssä, joka oli itsellemme hyödyllistä tulevaa työelämää sekä opinnäytetyön tuotosta ajatellen.

Opinnäytetyön tekeminen töiden ohella oli ajoittain rankkaa, mutta se on myös opettanut paljon suunnitelmallisen sekä pitkäjänteisen työn tekemisestä. Meidän keskinäinen yhteistyömme sujui hyvin ja kun asumme eri paikkakunnilla, teimme paljon opinnäytetyötä Teamsin välityksellä, jolloin saimme hyvää kokemusta myös Teamsin tarjoamista mahdollisuuksista etätyöskentelylle. Työnjakomme sujui jouhevasti ja saimme hyvin soviteltua aikataulumme.

Tehdessämme opinnäytetyötä ja perehtyessämme pedagogisen dokumentoinnin teoriaan ja historiaan, opimme paljon pedagogisesta dokumentoinnista ja sen käyttämisestä varhaiskasvatuksessa. Pedagoginen dokumentointi on melko vaativa, mutta palkitseva menetelmä ja se vaatii uudenlaisen ajatteluta-

van toteuttaa varhaiskasvatusta käytännössä. Toteuttaessa pedagogista dokumentointia, vaaditaan siinä koko henkilöstön sitoutumista ja keskustelua lapsilähtöisyydestä sekä tiimissä toteuttavista kasvatuskäytännöistä. Toteuttamassamme kehittämiskyselyssä sekä teoriakirjallisuudessa esille tuli vahvasti aikapula, vähäiset henkilöstöresurssit ja laitteiden käyttämisen osaamattomuus. Pedagogisen dokumentoinnin toimintakulttuurin juurtuminen vaatii hyvää pedagogista johtamista, lapsilähtöisen ajattelutavan vahvaa vakiintumista henkilöstössä sekä yhteisen kasvatuskäytännön löytymistä. Pedagogisen dokumentoinnin haasteita tuovat Paananen, M. & Lipponen, L. (2016) artikkelissaan esille. Ajan puute, aikuiskeskeisyys sekä lapsen käytännön esille tuleminen koettiin haasteellisena. Uusi toimintakulttuuri ja sen haasteet tulivat tässäkin artikkelissa esille.

Henkilökunnan koulutukselle ja perehdyttämiselle on siis tarvetta. Usein voi olla niin, että henkilöstöllä ei ole tarvittavaa kokemusta pedagogisen dokumentoinnin käytännöistä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 luo viitteellisen pohjan pedagogisen dokumentoinnin toteuttamiselle. Silti vastuu ja päätös pedagogisen dokumentoinnin käytännön toteutuksesta ja ymmärryksestä jää varhaiskasvatushenkilöstölle. Toteutus voi olla hyvinkin monenkirjainen riippuen henkilöstön koulutuksesta ja ikärakenteestakin. (Airas & Jussila 2019, 27–28.) Kiire ja osaamattomuus aiheuttaa lisää painetta ja avuttomuuden tunnetta työssä, joka tuo haasteita pedagogisen dokumentoinnin toteuttamiselle. Toivomme, että tekemämme toimintamalli helpottaisi työelämäkumppanimme pedagogisen dokumentoinnin toteuttamista käytännössä.

8.2 Luotettavuus ja eettisyys

Kanasen (2015, 112–114) mukaan muutos on kehittämistutkimuksen päätaivoite ja kehittämistutkimuksessa mahdollisemman hyvällä ennakkosuunnitelman tekemisellä päästään luotettavaan tutkimustulokseen. Ennakkosuunnitelman teolla pyritään myös varmistamaan tulosten oikeellisuus. Opinnäytetyösuunnitelma muodosti raamin työllemme, joka ohjasi opinnäytetyöprosessin etenemistä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuusarvioinnissa voidaan käyttää kriteerinä tulkinnan ristiriidattomuutta, eli sisäistä validiteettia. Teemoittelimme

opinnäytetyömme kyselyn tulokset ja päädyimme vastauksissa samaan lopputulokseen.

Pyrimme noudattamaan opinnäytetyötä tehdessämme hyvää tieteellistä käytäntöä, jossa toteutimme rehellisyyttä, huolellisuutta sekä tarkkuutta vastausten tallentamisessa ja analysoimisessa. Raportoimme opinnäytetyömme suunnitellusti ja tutkimuksen teolle vaatimalla tavalla. Sitouduimme työhömmе, jonka aihe oli meille tärkeä, halusimme, että työmme palvelee mahdollisimman hyvin myös työelämäkumppaniamme, jolle tuotos toteutettiin. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 132–133.) Näin pyrimme varmistamaan opinnäytetyömme uskottavuuden ja eettisyyden.

Halusimme käyttää opinnäytetyössämme tiedonkeruuna kyselyä, koska se on tehokas keino kerätä tietoa ja halusimme saada koko henkilöstön mukaan kehittämiskyselyyn. Lomakekysely on yleisin kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä. Pystyimme kehittämiskyselyssä kysymään oman työmme kannalta merkityksellisiä kysymyksiä kohderyhmälle, joka on tutkimuksen kannalta olennainen, halusimme saada koko henkilöstön mukaan kyselyyn, eikä pelkästään varhaiskasvatuksen opettajia. Haasteena kyselyn käyttämisessä voi olla vastausten tulkinnan ongelmallisuus. Tutkijat eivät myöskään voi olla täysin varmoja siitä, miten vakavasti vastaajat suhtautuivat kyselyyn ja vastasivatko he kysymyksiin rehellisesti ja huolellisesti. (Hirsjärvi ym. 2013, 183: Tuomi & Sarajärvi 2013, 72–75.)

Aloittaessamme opinnäytetyön tutkimuksellista osiota, lähetimme henkilöstölle päiväkodin johtajan välityksellä informointikirjeen (Liite 1), jossa esittelimme itsemme, tutkimuksemme aiheen sekä tehtävän kyselyn luonteen ja tarkoituksen ja tavoitteet. Kyselyn laatimisessa toteutimme testikyselyn, jotta saisimme kyselyn mahdollisimman hyvin meidän opinnäytetyötämme palvelevaksi. Testikyselyssä esiintyi muutama kohta, joka osoittautui haastavaksi, joten muokkasimme sekä tarkensimme kysymyksenasettelua testikyselyn perusteella aiheitamme paremmin palvelevaksi. Kyselyyn vastaaminen oli henkilöstölle vapaaehtoista. Tutkimuksen vastaukset käsitelimme täysin luottamuksellisesti ja nimettöminä, mikä lisäsi kyselyn eettistä luotettavuutta. Halusimme suosia

menetelmää, jossa tutkittavien näkökulma pääsee esille luottamuksellisesti ja anonyymiys pystyttiin täysin suojaamaan. (Hirsjärvi ym. 2013, 26–27, 155.) Kehittämiskyselyn vastausprosentiksi tuli 64 %, johon olemme tyytyväisiä. Yli puolet henkilöstöstä vastasi, jolloin voidaan sanoa, että vastaukset edustavat suurempaa osaa henkilöstöstä ja on siten käyttökelpoinen.

Keskityimme etsimään vastauksista sellaisia seikkoja, joka auttaisi parhaimmalla tavalla kehittämään työelämäkumppanimme toimintaa. Valitsemamme aihe on myös mielestämme, sekä aikaisempien tutkimustulostenkin valossa osoittautunut tarpeelliseksi toteuttaa, koska aihetta on suomalaisessa varhaiskasvatuksessa tutkittu vähän.

8.3 Tuotoksen pohdintaa

Toimintamallin luominen oli haastavaa, koska lähdimme työstämään tuotosta täysin tyhjästä, eikä meillä ollut vahvaa visiota lopputuloksesta, koska pedagoginen dokumentointi työmenetelmänä oli itsellekin vieras, eikä meillä ollut käytännön kokemusta asiasta. Tuotoksen lopullinen muoto alkoi hahmottua vasta prosessin loppuvaiheessa. Kehittämiskyselystä saimme kattavasti materiaalia tuotoksen työstämiseen, mutta materiaalin hyödyntäminen ja sen muuttaminen toimivaksi toimintamalliksi osoittautui vaikeaksi. Halusimme toimintamallin olevan henkilöstön toiveiden ja näkemysten mukainen ja sen toteuttaminen käytännössä tuotti päänvaivaa.

Pyrimme tekemään toimintamallista johdonmukaisen, helppolukuisen, joka on sopivan informatiivinen sekä käyttökelpoinen arjessa. Myös kehittämiskyselyn vastauksista nousi esille samanlaiset toiveet toimintamallille. Yksi kehittämiskyselyn vastauksista kiteytti kaikkien vastausten toiveet toimintamallin pohjaksi, jonka perusteella lähdimme toimintamallia työstämään: ”Koko talon yhteinen ajatusriihi, miten tätä tehdään, mistä otetaan aika siihen, mukana kaikki ammattiryhmät. Aluksi hieman runkoa, miten aloitetaan tavoitteellisesti tekemään. Koulutuksen kautta kaikille dokumentointi kirikkaaksi!” Toivomme, että onnistuimme luomaan henkilöstön toiveiden ja odotusten mukaisen toimintamallin, joka helpottaisi hahmottamaan ymmärrystä pedagogisesta dokumentoinnista sekä sen käytöstä varhaiskasvatuksessa.

8.4 Hyödynnettävyys ja jatkokehittämisehdotukset

Opinnäytetyössämme tuottamaamme pedagogisen dokumentoinnin toimintamallia voi hyödyntää missä tahansa varhaiskasvatusyksikössä. Toimintamalli on tehty koko varhaiskasvatushenkilöstön käytettäväksi. Vaikka toimintamalli on tehty Päiväkoti Apilan henkilöstön vastausten pohjalta, halusimme tehdä toimintamallista sellaisen, että voimme hyödyntää sitä tulevaisuudessa esimerkiksi omassa työssämme, joten se ei ole sidoksissa vain työelämäkumppanimme henkilöstöön. Toivomme, että toimintamallin hyödynnettävyys koskee myös pedagogisen dokumentoinnin toimintakulttuurin laajenemisessa, että pedagoginen dokumentointi tulisi tutummaksi varhaiskasvatushenkilöstön keskuudessa.

Tekemämme kehittämiskysely lisäsi tietoa työelämäkumppanimme henkilöstön käsityksistä pedagogisesta dokumentoinnista ja toi uutta tietoa henkilöstön kokemista haasteista pedagogisen dokumentoinnin toteuttamiselle työssään. Näitä tietoja voi työelämäkumppanimme hyödyntää suunnitellessaan omaa toimintaansa pedagogisen dokumentoinnin sekä esiin tulleiden haasteiden suhteen. Tekemäämme kehittämiskyselyä voisi hyödyntää myös muissa päiväkodeissa ja samalla myös vertailla henkilöstön vastauksia keskenään, onko niissä eroavaisuuksia tai samankaltaisuutta.

Mielenkiintoista olisi jatkossa myös tutkia sitä, kuinka toimintamalli on otettu käyttöön, onko se palvellut henkilöstöä toivotulla tavalla, onko siitä ollut hyötyä työelämäkumppanillemme? Onko käsitys pedagogisesta dokumentoinnista muuttunut henkilöstön keskuudessa? Jatkokehittämisehdotuksena voisi olla myös toimintamallin päivittäminen sekä arviointi tietyin väliajoin, jolloin työelämäkumppani saisi arvokasta tietoa oman toiminnan kehittämisestä.

LÄHTEET

Ahonen, L. & Roos, P. 2019. Iloa ja oivalluksia! Pedagogiikan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Vaasa: Waasa Graphics Oy.

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Juva: PS-kustannus.

Airas, E & Jussila, H. 2019. Pedagoginen dokumentointi Varhaiskasvatuksen perusteissa 2018 oppimisen näkökulmasta. Oulun Yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Kandidaatin tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201911263183.pdf> [viitattu 4.12.2020].

Bowne, M; Cutler, K; Debates, D. & Gilkerson, D. 2010. Pedagogical Documentation and Collaborative Dialogue as Tools of Inquiry for Pre-Service Teachers in Early Childhood Education. Journal of the Scholarship of Teaching and Learning. An Exploratory Narrative. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.researchgate.net/publication/234649973> [viitattu 7.6.2021].

Dahlström, G. & Elfström, I. 2014. Pedagogisk dokumentation i tillblivelse. Pedagogisk forskning i Sverige årg 19 nro 4–5. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1396/1240> [viitattu 7.6. 2021].

Eskola, J. 2015. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Juva: Bookwell Oy, 185–206.

Heikkilä, T. 2013. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Heikkinen, H.L.T. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, H.L.T; Rovio, E; Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy, 16–38.

Heinimaa, E. 2004. Mitä näillä kaikilla dokumenteilla tehdään? Lastentarhaopettaja-lehti. WWW-artikkeli. Saatavissa: https://www.porvoo.fi/library/files/56faa29bed6b978ea20011ab/mita_kaikilla_nailla_dokumenteilla_tehdaan_elisse_heinimaa_2004_1.docx [viitattu 20.5.2021].

Heinimaa, E. 2011. Reggio Emilian kunnalliset päiväkodit - pedagoginen suunnannäyttjä maailmalla. Teoksessa Paalasmaa, J. (toim.). Lapsesta käsin. Kasvatuksen ja opetuksen vaihtoehtoja. Juva: Bookwell Oy, 277–282.

Helenius, A. & Lummelahti, L. 2018. Varhaiskasvatus – perusteita. 2.uudistettu painos. Helsinki: BoD – Books on Demand.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18.painos. Porvoo: Bookwell Oy.

Juva. 2021. Päiväkoti Apila. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.juva.fi/paivakoti-apila> [viitattu 24.3.2021].

Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuden ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Pedatieto Oy.

Kananen, J. 2015. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Miten kirjoitan kehittämistutkimuksen vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy:

Karila, K. s.a. Mitä on varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Teoksessa Nyt on pedagogiikan aika. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://www.vol.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf> [viitattu 12.11.2020].

Koivunen, P. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa, havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Juva: PS-kustannus.

Komi, T. 2019. Pedagoginen dokumentointi osaksi arkea. Varhaiskasvatuksen opettajien liitto. Artikkel. Saatavissa: <https://www.vol.fi/uutiset/pedagoginen-dokumentointi-osaksi-arkea/> [viitattu 8.5.2021].

Kronqvist, E. 2020. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Latvia: Livonia Print Ltd, 10–28.

Lapsen oikeuksien sopimus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/> [viitattu 14.6.2021].

Opetushallitus. s.a.a. Mitä on varhaiskasvatus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus> [viitattu 12.9.2020].

Opetushallitus. s.a.b. Pedagoginen dokumentointi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/pedagoginen-dokumentointi> [viitattu 8.5.2021].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. s.a. Varhaiskasvatusta koskeva lainsäädäntö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://minedu.fi/varhaiskasvatuslait> [viitattu 11.11.2020].

Paananen, M. & Lipponen, L. 2016. Pedagogical documentation as a lens for examining equality in early childhood education. Artikkel. Päivitetty 14. 10.2016. Saatavissa: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03004430.2016.1241777> [viitattu 8.12.2020].

Paananen, M. & Lipponen, L. 2018. Pedagogical documentation as a lens for examining equality in early childhood education. Artikkel. Saatavissa https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/309440/Paananen_Lipponen_Pedagogical_documentation_as_a_lens_FINAL_last_check.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 21.6.2021].

Rintakorpi, K. 2009. Dokumentointi toiminnan kehittämisen välineenä. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino. 83-89. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80314/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b.pdf?sequence=1> [viitattu 20.5.2021].

Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. 2017. Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.

Rintakorpi, K. 2018. Varhaiskasvatuksen tallentamisesta kohti pedagogista dokumentointia. Helsingin Yliopisto. Kasvatustieteen tiedekunta. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/229852/varhaisk.pdf?sequence=1> [viitattu 4.12.2020].

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun Ammattikorkeakoulu. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf> [viitattu 14.5.2021].

Sandberg, E. 2021. Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/733 §6. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P6> [viitattu 14.6.2021].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. uudistettu painos. Vantaa: Hansaprint Oy.

Turja, L & Vuorisalo, M. 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 36–55.

Turja, L. 2020. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: WSOY, 38–55.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/ 540. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540#L4P20> [viitattu 18.5.2021].

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. PDF-tiedosto. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf [viitattu 15.9.2020].

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummeruksen Kirjapaino Oy.

Violainen, A. 2014. Varhaiskasvatus arjen toimintana, kasvatuksen suunnittelu. Teoksessa Häkkä, A; Kuokkanen, H. & Violainen, A. (toim.) Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Porvoo; Bookwell Oy, 125–200.

Wallin, K. 2000. Reggio Emilia ja lapsen sata kieltä. Hämeenlinna: Karisto Oy

LIITTEET

Liite 1

Informointikirje

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Mikkelin Kampus
Patteristonkatu 3 D
50100 Mikkelä
Sosiaaliala, sosionomikoulutus

Hei arvoisa varhaiskasvattaja!

Olemme kaksi varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijaa Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulusta. Teemme opintoihimme liittyvää opinnäytetyötä ja olemme saaneet Juvan varhaiskasvatuksen ja uuden päiväkotinne työelämäkumppaniksemme. Olemme yhdessä pedagogisen johtajan Pauliina Jordanin kanssa sopineet opinnäytetyön toteuttamisesta. Aiheena opinnäytetyössämme on pedagoginen dokumentointi ja sen kehittäminen Juvan varhaiskasvatuksessa.

Tarkoituksenamme on yhtenäistää pedagogisen dokumentoinnin käytänteitä, kartoittaa mahdollisia siihen liittyviä haasteita, kerätä kyselylomakkeiden avulla teiltä hyviä, toimivia käytänteitä pedagogiselle dokumentoinnille ja koostaa vastaustenne pohjalta pedagogisen dokumentoinnin toimintamallin uuteen päiväkoti Apilaan.

Kysely suunnataan päiväkoti Apilan varhaiskasvatushenkilöstölle ja toteutetaan 22.3.-6.4.21 välisenä aikana. Toivomme teiltä aktiivista osallistumista sekä avointa mieltä kyselyä kohtaan sekä mahdollisimman rehellisiä ja avoimia vastauksia, jotta saisimme tuotettua juuri teille sopivan toimintamallin. Tarkoitus on kehittää yhdessä teidän kanssanne pedagogisen dokumentoinnin käytänteitä ja helpottaa siten pedagogisen dokumentoinnin käyttöä arjen työssä. Noudatamme ehdotonta luottamuksellisuutta opinnäytetyötä tehdessämme ja käsitellessämme kyselyaineistoa. Kyselyn vastaukset käsitellään nimettöminä, joten henkilöllisyytenne ei tule missään vaiheessa esille.

Tarkemmat palautusohjeet kyselylle tulee lomakkeessa.

Mikäli haluatte lisätietoja opinnäytetyöstämme ja kyselystä, vastaamme mielellämme heräneisiin kysymyksiin.

Tervetuloa kehittämään ja yhtenäistämään uuden päiväkodin pedagogisen dokumentoinnin toimintakulttuuria.

Kaisa Laamanen
Iina Tanninen

Opinnäytetyön tekijät

PEDAGOGISEN DOKUMENTOINNIN TOIMINTAMALLIN KEHITTÄMISKYSELY

Ohessa on pedagogisen dokumentoinnin toimintamallin kehittämiseen liittyvä kyselylomake sekä vastauskuori. Toimita kysely vastauksineen suljetussa kirjekuoressa Pauliina Jordanin toimistoon niille osoitettuun paikkaan.

Vastaathan kyselyyn **6.4.2021 mennessä**.

1. Kuinka kauan olet työskennellyt varhaiskasvatuksen parissa
 - a. 1-3 vuotta, 0 kpl
 - b. 3-5 vuotta, 2 kpl
 - c. 5-10 vuotta, 3 kpl
 - d. 10-20 vuotta, 2 kpl
 - e. yli 20 vuotta, 10 kpl

2. Oletko saanut koulutusta pedagogiseen dokumentointiin liittyen
 - a) kyllä, millaista?

 - b) ei

3. Mitä pedagoginen dokumentointi mielestäsi tarkoittaa?

4. Miten toteutat pedagogista dokumentointia työssäsi?

5. Millaisia pedagogisen dokumentoinnin välineitä sinulla on käytössäsi?

6. Oletko suunnitellut pedagogisen dokumentoinnin käyttöä yhdessä tiimisi ja/tai esimiehesi kanssa, miten?

7. Mikä on sinulle tärkeintä pedagogisessa dokumentoinnissa?

8. Mitä haasteita koet pedagogiseen dokumentointiin liittyen?

9. Onko sinulla toiveita tulevan pedagogisen dokumentoinnin toimintamallin kehittämiseen liittyen?

KIITOS VASTAAMISESTA 😊

PEDAGOGISEN DOKUMENTOINNIN TOIMINTAMALLI

Juvan varhaiskasvatus päiväkoti Apila

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyönä luotu pedagogisen dokumentoinnin toimintamalli Juvan päiväkoti Apilan henkilöstölle.

**Laamanen
Kaisa & Tan-
ninen Iina-
Maria**

Alkusanat

Tämä pedagogisen dokumentoinnin toimintamalli on syntynyt opinnäytetyön tuotoksena vuonna 2021. Toimintamalli on tehty yhteistyössä Juvan varhaiskasvatuksen päiväkotikielivälittäjän henkilöstön kanssa.

Toimintamalli sisältää tietoa pedagogisesta dokumentoinnista ja sen toteuttamisesta sekä käytännön esimerkkejä ja ideoita pedagogisen dokumentoinnin käyttöön varhaiskasvatuksessa. Toimintamallin teoriapohja perustuu Opetushallituksen asettamiin tavoitteisiin sekä Rintakorven ja Vihmari-Henttosen Tää on meidän maailma! -teokseen (2017).

Toimintamallista toivottiin selkeää, johdonmukaista ja helppolukuista opasta, joka sitouttaa koko henkilökunnan ja antaa heille jonkinlaiset eväät pedagogisen dokumentoinnin toteuttamiseen. Toimintamalli antaa suuntaa ja ideoita pedagogiseen dokumentointiin, mutta samalla se antaa henkilöstölle vapautta toteuttaa pedagogista dokumentointia, juuri itselleen ja yksikölleen parhaiten sopivalla tavalla.

Pedagoginen dokumentointi

TAVOITTEENA:

- ✓ Oppia tuntemaan yksittäistä lasta
- ✓ Ymmärtää lasten välisiä suhteita
- ✓ Tunnistaa ja tiedostaa lasten ja henkilöstön välisiä suhteita
- ✓ Mahdollistaa huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa

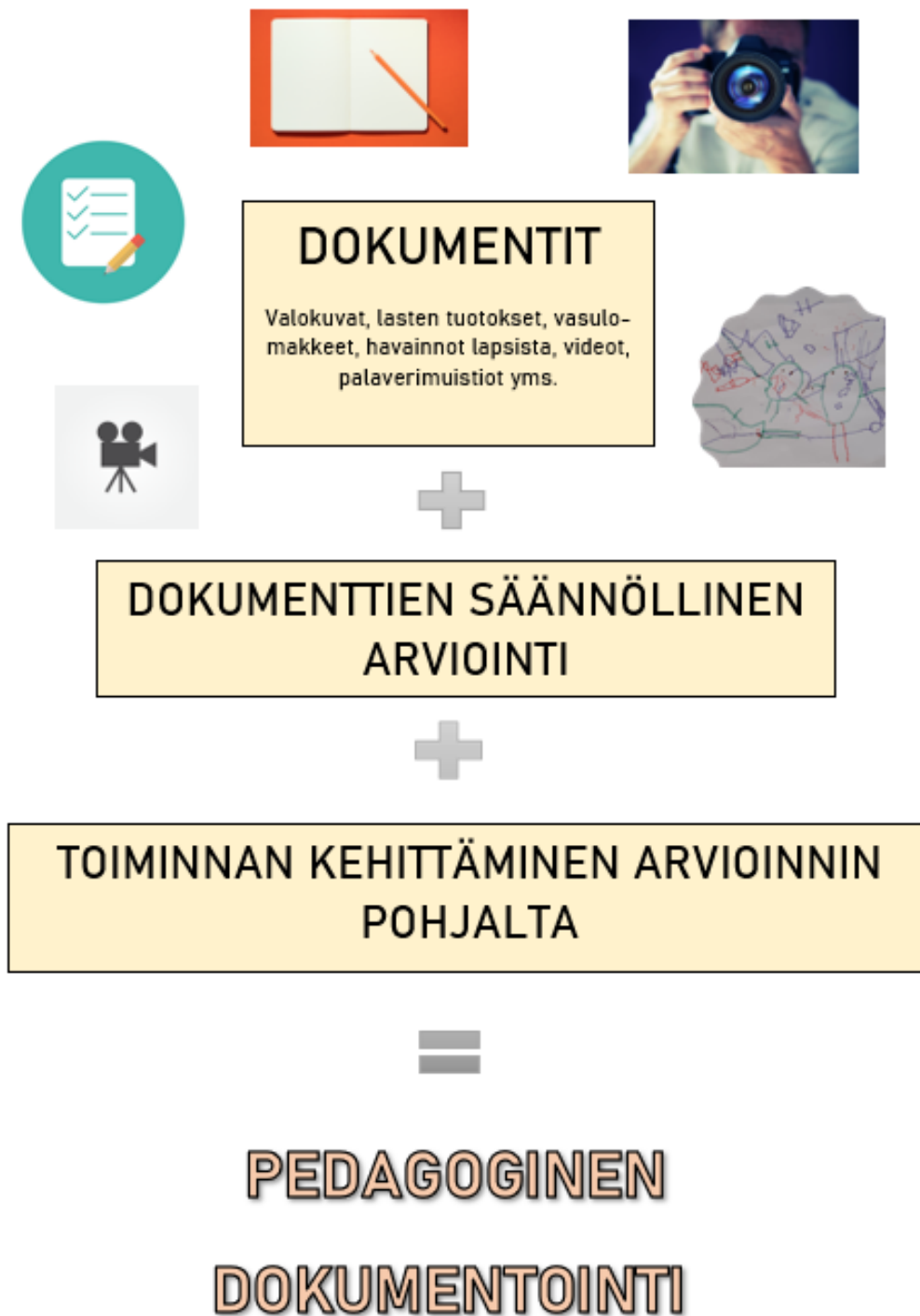
Perusedellytyksenä **lapsilähtöinen** näkemys, jossa toiminnan suunnittelua ohjaavat lasten näkemykset, tarpeet, taidot, mielenkiinnon kohteet, uteliaisuus ja into.

Toiminta on kuitenkin aikuisjohtoista, sillä aikuinen vastaa tavoitteiden saavuttamisesta ja toiminnan sujumisesta.

Vuorovaikutus yhteisön ja ympäristön kanssa ensiarvoisen tärkeää.

Pedagogisen dokumentoinnin prosessi

Pedagogisen dokumentoinnin toteuttaminen

TOIMINTAKAUDEN ALUSSA

➤ Toimintakauden alussa tiimeissä yhteisesti keskustellaan ja sovitaan:

- 1) Näkemys tiimin toteuttamasta pedagogisesta dokumentoinnista ja sovitaan yhteiset pelisäännöt
- 2) Miten vastuu jaetaan tiimissä ➡ tiimijäsenten mahdollisuudet ja mietitään, mihin keskitytään, mikä on tärkeintä
- 3) Mitä dokumentoinnin tapoja käytetään, mitkä ovat tiimille luontevimmat tavat toteuttaa dokumentointia
- 4) Miten dokumentteja kerätään ja tallennetaan
- 5) Kuinka usein dokumenttien ääreen pysähdytään ja niitä arvioidaan

➡ Kirjataan tiimisopimukseen yhteisesti sovitut asiat!

PÄIVITTÄIN

Havainnot lapsista, esim.:

- Mitä lapsi tarvitsee
- Mistä lapsi on kiinnostunut
- Lapsen tuotokset
- Mistä lapsi tulee iloiseksi
- ➔ Valokuvaus ja/tai kirjaus apuna

Hyödynnä arjentalanteet

- Kirjaa lyhyesti muistiin, esim. lapsilistalomakkeeseen/havainnointivihkoon

Lasten ideat päivittäisissä tilanteissa

- ➔ Tehdään näkyviksi: kuvat, havainnot, kysellään lapsen mielipiteitä ikätasoisesti

VIIKOITTAIN

Lasten kokous / Viikkokatsaus

- Viikon tapahtumien ja kohokohtien läpikäymisen ja tulevan viikon suunnittelu lasten kanssa

➡ Tee näkyväksi esim. valokuvien avulla, kirjaa muistiin

Lapset arvioivat toimintaansa

- esim. peukuttamalla, sanallisesti, ääntelehtien

Tiimin pedagoginen tuumaustauko tiimipalaverin muodossa

- Pohditaan ja arvioidaan sekä suunnitellaan toimintaan yhdessä

Blogi

- Otetaan päivittäin kuva / avaindokumentti sekä kirjataan pieni kuvaus viikon kuvista ja toiminnasta
- Välillä lasten kanssa esim. katsotaan kuvia yhdessä jättitabletilla, jutellaan viikosta,
- kysellään viikon huippuhetkiä, mikä on ollut mieleenpainuvinta yms.

KUUKAUSITTAIN

Mahdolliset projektit, teemat

- **Toiminnan suunnittelu- ja arviointilomaketta hyödyntäen**

Lapset kuvaavat, piirtävät, kertovat itselleen tärkeitä asioita

- ➔ **Dokumentit talteen**

Varhaiskasvatuksen opettajien ja hoitajien pedagogiset palaverit

- **muistiot kirjataan / valokuvataan kaikkien nähtäväksi**

TOIMINTAKAUSI

Pedagogisen dokumentoinnin pelisääntöistä sopiminen

- kirjataan tiimisopimukseen

Vasu-lomake

- Vanhemman osallisuus
- Vanhemmille lapsen toimintaa näkyväksi, esim. kuvin ja lasten tuumaustaukojen sisällön avaaminen
- lapsen puheenvuoro

➡ Vasujen läpikäyminen tiimeissä (suunnittelu, arviointi)

Pedagogisen dokumentointiprosessin arviointi tiimissä

Toiminnan kehittäminen dokumentteja hyödyntäen

Ideita pedagogisen dokumentoinnin toteuttamiseen

PÄIVÄKODIN BLOGI

Tavoitteet:

- Toiminnasta ja tunnelmista kertominen
- Keskustelun herättäminen, muisteleminen
- Varhaiskasvattajien työn näkyväksi tekeminen ja arviointi
- Lasten mielenkiinnon kohteiden löytäminen
- Vanhempien ja lasten osallisuus
- Yhteisöllisyys

- Kerran viikossa päivitetään, otetaan kuvia toiminnasta pitkin viikkoa ➡ avaindokumentit ➡ vuodessa kertyy kuin itsestään "viikkokirja"
- Yhdessä lasten kanssa tietyin väliajoin katsellaan ja muistellaan, mitä on tehty, samalla voidaan keskustella, mitä lapset ovat tykänneet toiminnasta, miksi / miksi eivät? Mitä kuvista tulee mieleen? Mitä haluaisivat tehdä, jatkoehdotukset?

➡ Näiden kirjaaminen ylös

➡ Lapset mukaan toiminnan suunnitteluun

Samalla muut päiväkodin ryhmät ja vanhemmat voivat kastella päiväkodin toimintaa ➡ Yhteisöllisyys, tietoisuuden herääminen

LASTEN TUUMAUSTAUOT KERRAN TOIMINTAKAUDESSA

LASTEN KOKOUKSET ESIM.KERRAN KUUSSA →
kuukauden läpikyminen. toiminnan suunnittelu-
minen yhdessä

LASTEN JA VANHEMPIEN HAASTATTELUT

ESIMERKKEJÄ KÄYTÄNNÖN TOTEUTTAMISESTA
LISÄÄ: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/pedagoginen-dokumentointi>